

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LULIANA

CONSTITUCIONS E ORDINACIONS

DEL REGNE DE MALLORCA

(CONTINUACIÓ)

PROEMI

Tot just conquerida Mallorca per l'empenta victoriosa de la host catalana, el seu rei En Jaume sota l'amenaça ja impotent de les desferres serraines, que amagaven llur rebel·lió en llocs agrests i selvatges de la serralada s'apressava a donar al naixent Regne el petit Codi de les seves llibertats, que li feia el més lliure de tots els pobles. (1).

Presca la ciutat moresca de Mallorca, el Conqueridor començava bastir la seva obra de legislador, tan gloriosa com la de militar, per tal de que brostas sobre les enrunes d'una civilització definitivament abatuda, com una primavera ubèrrima d'esperances, un nou ordre jurídic de coses. Totes les amors del Rei són per la sort futura del Regne que conquerí a copia de tants afanys i, que a tot hora, veia breçolat per les ones blaves de la mar mediterrània. Tota la seva cura era fer-ne un poble modelic. «*Poblada tota de catalans*» la illa, com notava el cronista, la carta pobla de 1230 es constreny a esboçar, molt discretament, les retxes generals del novell Estat, el qual, amb el temps, anirà definint la seva pròpia personalitat.

En tan, devallaran de l'autoritat reial, d'acord amb les necessitats peremptòries, amb el caràcter i situació dels pobladors, una sèrie de lliberalitats, que forniran un cos de legislació, forma eloquent de l'esperit altament comprensiu del nostre Rei. Pero també per atendre la part criminal, no certament la menys important de la vida jurídica, mana que tot seguit sien servats, a guisa de norma supletòria, els *Usatges i les ordinations de Catalunya*: «*En pleits de injuriet, en dans e en nafres fetes, sia enantat segons los usatges de Barchelona*».

* * *

Mes, com en el curs d'aquest pròleg hauré d'esmentar necessàriament les nostres llibertats, que tan entranyablement amaren els evantpassats i que amb tan de zel defensaren els nostres Jurats, he cregut no fóra estern al nostre afer principal—i mes als nostres dies en que'l mot llibertat enc que corri de boca en boca, i tengui al cor de tots un altar, és entes conforme l'estat de passió individual,—explicar breument, i tot de passada, en què consistia aquell ideal, sempre nou. Quan una dolorosa avinentesa obligava als Jurats a salvar el deposit benaurat de les llibertats, ho feien amb tal austeritat i fe, i ensems, amb tal gosadia i tremp ferreny, que ens sembla, que en aquelles hores decisives la musa

(1) El cronista Muntaner lloava la generositat del Rei, el qual «*quant hac presa la dita ciutat e la illa, la enriquehi ab majors franqueses e llibertats que ciutat sia al mon*».

de Roma les inspirava justícia, prudència la d'Atenes, i fortitut la d'Esparta, i es vinculava damunt llurs caps de lluitadors indòmits el simbòlic llorer de Dafne.

Els menys versats en qüestions de història nostrada, bé saben que a l'edat medieval, la nostra gent, aquella *bona gent* que tan cordialment saludava el Rei Martí en les memorables Corts catalanes estava acostumada de veure en la autoritat reial el pacte jurat entre ella i llurs vassalls i, per un deure de mutual fidelitat, es comprometien una i altra part a servir les lleis, que les més vegades eren costums de la terra aixecades a tal categoria. Així, el sobirà no rebia l'acatament dels subdits fins i tan hagues jurat primer observar-les i fer-les observar als altres, requisit essencial que venia a sancionar aquell pacte. Per un i altre llibertat significava responsabilitat, deure.

I aquesta forma tan democràtica, tan *constitucional*, com diríem ara, que s'anticipava de molt a la mateixa Anglaterra, recordada com a breçol de les llibertats polítiques, era exalçada com la millor pels nostres escriptors medievals, i esdevenia carn i ànima de la educació política del poble. En aquest punt, ens plau citar just el testimoni prestigiós del Menoret Fra Francesc Eximeniç, el qual en el capítol 154 del «*Regiment de Prínceps*» parlant de la llibertat dels Presidents en la comunitat, declara resoltament que ells «han lo primer e principal grau de la llibertat civil, car ells poden manar als altres, e a ells no mana sino la ley, els pactes ab los vassalls, els mana encara la consciència e Deu... E no solament pert la senyoria sa llibertat per rebelio de vassalls ans encara la pert quant passa los termens faent contra Justícia a aquells, car lavors pert grau de vera e de justa senyoria que es la sua alta llibertat, e cau en legea tirànica, que es carcer mortal... mort de tota bondat, renegament de Deu e de tota lley, coltell contra la cosa publica, enemich de tota virtut, confusio de tota noblea, segeta contra tota veritat, renegat falsari sens tota fe e lley, corruptor de tota llealtat, traydor manifest, publich lladre, demoni encarnat, notori fill del diable, perseguidor de tot bon hom... la presència del qual corromp l'aire, e fa tremolar la terra, e procura infinits mals al mon, contra lo qual deu cridar tota natura e contra ell se deu commoure, es deu levar lo cel e la terra e la mar e tota consciència tement Deu». Basta aquest petit escapoló, tret de l'obra enciclopèdica del fill de S. Francesc,

el qual, alhora que condensa la doctrina política aleshores dominant a les terres de la confederació catalano aragonesa posa patent l'amor inenarrable que ablamava llurs habitants i la repugnància que sentien per tot Govern, de caient absolutista. Aquesta consideració podrà midar la magnitud del sacrifici que suposava per uns vassalls, nodrits tan folgadamente, haver de rebre resignadament el jou de dinasties forasteres, animades d'un esperit ben diferent.

I el mateix que Fra Eximeniç, vé a defensar als nostres dies el virtuós i sabí Bisbe de Vich Dr Torres i Bages al condemnar l'uniformisme absolutista de l'Estat, perque no cerca les inspiracions en el país, ni fa les lleis d'acord amb els desigs dels pobles, ni pel règim d'aquests pren esment de llur natural complexió, creences, tradicions, hàbits i necessitats reals. «La doctrina, la voluntat, l'interès i el dogma de secta s'imposen; aquesta té el motlo, i el país s'ha d'esmotlar en les seves formes... En les èpoques de general i eficaç influència del Cristianisme, el sistema social dels pobles fou preferentment autòmic, i tal és el règim que impera en la governació de l'Església. Cada diòcesi té els seus estatuts o constitucions, i el seu dret consuetudinari; cada Ordre religiosa té la seva regla i arriba a tal punt el respecte de l'Església tocant al home, que cada individu serà jutjat segons la llei pròpia, segons la seva consciència ... I amb tot l'unitat és la nota més sorprenent de l'Església universal» (*Los excesos del Estado*, cap. III).

* * *

No ha d'extranyar, doncs, que les disposicions dels nostres reis fossen altament democràtiques, en tal forma que'l darrer d'ells, a les Corts de Perpinyà, tot refrescant llur record i esguardant als sotsmesos seus, els més lliures s'esclamàs amb íntima gaubança: «*Qual poble es en el mon que sigui axí franc de franqueses e llibertats, ni que sigui així liberal com vosaltres*». Aquestes paraules en boca d'En Martí, en el que malauradament finava la família reial de la casa comtal de Barcelona, tenien tota la solemnitat d'un testament i el convit fervorós a guardar intangible el valuós llegat.

El règim de Mallorca, que creava's per la concessió seguida i munificent de franqueses i privilegis, alhora que creixia, independentment de l'enderreteria i ferrenya organització feudal, prenia un caient autòmic. I els mallorquins,

agraïts a tanta noblesa, per si i per boca de llurs representants manifestaren i juraren estimar llurs llibertats «*com les ninetes dels ulls*». I quan els temps imposaren la unitat política a la península, sistema que Menendez Pelayo calificava agudament de «*unitat de la mort*» amb una tenacitat i constància dignes de millor causa, a costa sempre dels privilegis del Regne, havia d'aixecarse, roenta d'ira, dins el clos del Gran i General Concell la veu de l'Honorable Mossen Guillem de Sant Johan donzell per afirmar «*que tenia, per molt millor cosa star en les muntanyes e en altres parts que no en tal Ciutat e Regne en los quals les franqueses no focen servades*».

No hem dubtat que prestavem notable servei als estudiosos, que amb loable afany es dediquen a la reconstrucció de la personalitat política jurídica i social de nostra pàtria, de contorns encara avui borrosos i imprecisos per defalliment de recerques i treballs preparatoris, ofrenant-los agavellats en aquest volum, i en els que seguiran, Deu volent, una partida de documents inèdits dels segles XIII XIV i XV. Acertadament s'ha dit que millor caldria als pobles abans de tenir historiadors eloquents haver sofert pesats i enutjosos compiladors, car si bé aquells son necessaris per cendre la farina, no ho son menys aquests per segar les meses. El meu treball és una petita garba composta amb les espigues que som anat trobant, disperses ençà i enllà, en els meus pelegrinatges solitaris dins el recés tranquil dels nostres arxius. Però he volgut encapsalar lo, a guisa de pròleg, amb un breu assaig sobre les diverses tentatives dels nostres ardits Jurats per portar a terme la recopilació oficial de les nostres llibertats, del nostre dret municipal, i les resistències que neutralitzaven tan patriòtic afany.

El mèrit de la primera compilació, fins ara coneguda, pertany tal volta al noble mallorquí Pere Torrella, Jurat de la Ciutat per l'estament de Cavallers l'any 1270. És un volum de pergami, de 68 fols, ornats de caplletres blaves i vermelles, de vírgules i gregues, sota aquesta llegenda: «*En nom de nre. Senyor Jhu. Xprist e de la Verge Maria Mare Sua. Aquest es lo libre de les franchees e dels privilegis de Mayorches e dels usatges de Barcelona, lo qual en P. Torrella cavaler feu fer, com fo veger a honor del Seyor Rey, e a ordenament de la Cort, en layn de nre. Senyor Jhu. Xprist de M. CC. XC. I*».

El P. Villanueva fulletjà aquest venerable

manuscrit, i encara el copià al apendix del tom XXII del seu «*Viaje Literario*» (pag. 285-347) per tal de conservar aquest interessant cas de legislació del XIII segle, traduït al *llemosí*, que així era anomenada nostra volguda llengua, per bé que inexactament, al temps del infadigable recercador. El càrrec de Veguer, la missió del qual era administrar justícia, faria veure al zelós Torrella la necessitat de tenir a la mà per comoditat i acert de l'ofici les disposicions legals, fins llavors eixides del poder reial, juntament amb els *Usatges*.

La família Búrgues Zatorreza conserva entre altres, el codi que porta el següent títol: «*Aquest es lo libre de les franqueses quel Senyor en Jaume Rey Darago dona a malorcha*» de 255 fols de pergami, escrits amb lletra monacal i francesa. El darrer privilegi és de 12 abril de 1283.

Després d'aquests dos aplecs diplomàtics, cal anar ja a la XIV centúria, la qual ens estoja una joia de gran valor. Ens referim a l'obra monumental començada el 22 de setembre de 1334 per Romeu des Poal, prevere de Manresa. Així ho confessava ell mateix en la magnífica portada del llibre, que Quadrado batejà amb el nom de *Liber Regum*, i per adjuntarse en ell la doble importància artísticohistòrica és conegut pel *Rei dels Codis*. A la magnitud de les gràcies dels nostres reis, era just correspongués la magnificència del llibre, que perennalment devia guardar-les com en escaient estoig. I hagueren sort els Jurats de trobar el callígraf i miniaturista que portàs a bona fi, i amb plena consciència l'afer delicat que li encomanaven. La portada és ja digne vestibul del casal, solsa-ment habitat pels reis de la fugissera dinastia mallorquina. Els usurpadors Alfons III i Pere IV, en son externs, si bé hi troben estatge alguns monarques castellans. El primer fol, dels 400 que compren el llibre, de 38 $\frac{1}{2}$ cms. per 27 $\frac{1}{2}$, dins un marc d'escuts rojament barrats, hi sobresurt la figura esbelta i gentil del Conqueridor, asseguda sota un dosser gòtic, arreat de túnica blavenca i mantell vermell. Dos àngels li enxercolen el cap amb corona. Més amunt altres dos puntejen la guitarra i el violí. Amb mà sedosa i possat majestàtic el Rei toca el llibre que li acosta un bisbe mitrat, el qual acapdilla la clerecia secular i regular. A l'altra banda son presents sis persones, potser els Jurats, la primera de les quals alça la mà dreta en actitud suplicant. Idèntica composició es repeteix, si

bé en forma i tècnica menys artística, al fol que obri la segona part. Abaix de tot s'hi arredossa des Poal, vestit de clerge, caputxa tombada a l'esquena, assegut, i com qui voler escriure aquesta lloança: *Benedicat Dominus regem Jacobum illustrem qui eripuit regnum ab inimicis, Romeus Poal scriptor*. I amb semblant confessió explícita, creditora del nostre agraiement per haver deixada resolta, per endavant, la qüestió que temps a venir promourien els erudits entorn al nom de l'autor i poble nadiu, esplendorosament comença l'obra, departida en dues parts. En la primera són registrats els documents en llatí, que es repeteixen a la segona en *pla*, i encara n'hi són afegits tretze més. Els fols romanen escrits a dues columnes, de 28 retxes, amb lletra gruixada, regular i negra, de mig centímetre. I cada plana que es gira devé esquer de noves i vives emocions als ulls del curios, que la contempla amb interès, sempre creixent. Les caplletres, remuntades amb planxes d'or, per on hi guaiten garrides figures humanals, a voltes capricioses reproduccions de flora i fauna, van companetjades amb els títols de tinta vermella, de orles que s'allarguen amunt i avall, amb recargolaments esbojarradament variats i enginyosos, talment si volguessen trencar el pas al text. I tombant fols a la ventura, mentres una sorpresa estalona una altra sorpresa, dins tanta magnificència d'art que's desclou, inlassable, a la curiositat, passen les siluetes de Joan XXII, en forma d'àguila, d'ulls llambretjadors i barba escambuixada; la d'Innocenci IV, emporprat, amb tiara cònica al cap; la de Berenguer el Vell, i la de la seva muller, Adalmodis. I, així més avant, ça i lla prodigades, representacions capricioses d'animals: dragons, centàures, cigonyes de colls llargs entrequalcats, àguiles majestàticament coronades, lleons, galls baralladissos, genetes trepaceres. L'examen d'aquest riquíssim monument fa reviure en la memòria tota l'orgia fantàsica de la zoologia, botànica i antropologia del mapa de Ricard de Haldingham, majestriolment estudiat per l'historiador portuguès Pinheiro Chagas, i encara ens apardestriar hi, reflectida, la claror ja morent de les elocubracions dels nostres cartògrafs i geògrafs, de gran fama a l'edat medieval. Tal és, descrit molt damunt per damunt, el degà dels nostres manuscrits, el codi legal, i ahora artístic del nostre poble, al període de la seva formació ètnica. Amb tot, els codis San Pere i Rosselló

foren sempre més coneguts i citats essent còpies del precedent. Era necessari que vingués Quadrado i que, coneixador de la importància del tresor, pervulgàs les seues bondats i, interessat per la conservació material, decidís restaurar-lo. Troba les primeres fulles arregussades i malmeses i, el demés clamant l'immediata reenquadernació que encomanava a Pere Portes l'any 1886. El seu fill Enric, devenia auxiliar insustituïble al pare. Ell fou qui possava els relleus de coure daurat al foc, les cantoneres i amples filets i els tancadors, vertaderes garlandes entortolligades, que juntament amb els claus cònics de la XVI centúria prenen relleu damunt l'estirada pell de vadellet de a les cobertes, imitació feaent de les antigues. L'artista director Pere Llorenç sabé sintetitzar aiximateix en forma material i original les idees escampades a través del llibre. Al bell mig hi rumbetja l'escut de Mallorca.

El codi més manetjat i citat pels nostres avantpassats, com insinuavem su ara, fou el del notari Pere de San Pere, del qual sabem era nomenat escrivà l'any 1398. És un volum de 44 per 30 cent., de fols escrits a dues columnes, amb lletra gòtica, que conté els privilegis dels reis privatis de Mallorca, als quals s'hi afegiren els del rei Pere el Cerimoniós, del començ del seu regnat, capítols i ordinacions del Consulat de Mar de València, bones costums i usatges de la mercaderia. Tal vé a ésser el nucli primitiu, compost de 70 fols, al peu dels quals l'escrivent Bartomeu de Rius hi volgué deixar, per eterna memòria, el seu nom en aquest colofó:

*Facto fine, pia laudetur Virgo Maria
Qui scripsit scribat, semper cum Domino vivat.
[Amen.
Magister Bartolomeus de Rivis vocatur, a xpo
[benedicatur.*

Amb el temps el nucli originari anà engruixint se més del doble, puix els 140 fols que s'hi afegien eren gairebé insuficients per consignar els privilegis d'Alfons III, Pere IV, Joan I. Martí, Alfons V, Joan II i Ferran, compilació desigual en el *pla* i en la escriptura, que probablement pot atribuir-se al esmentat notari, el qual, amb tot, passà a la posteritat donant nom a tot el llibre. Major cura hagué el notari Rosselló amb el seu repertori de dret en vigor. Sens avergonyirse de la filiació manifesta amb

el magnífic codi de des Poal, el qual exercia paternal influència en totes les compilacions coetànies, s'hi nota la presència guiadora d'un ordre i una pulcritud material en la redacció de les disposicions reials, que hi apareixen classificades i ajuntades, bé per regnats, bé pels càrrecs que fornien l'organisme polític-administratiu, aleshores vigent; atribucions del mostassaf, exequidor, oficials reials, consols de mar etc. De 458 fulls, de 28 per 21 cent. pertany a la primària de la XVe centúria. El codi dels Reis es troba ací multiplicat amb més de doscents documents. L'any 1506 l'obra d'En Rosselló, de tan de manejar-la, restava evidentment malmenada. Mancaven les 48 primeres fulles i en altres, tires de paper tapaven les lletjures ó afegien les esquinsadures. L'estat deplorable del codi, que llavors s'anomenava Rosselló vell, decidí als Jurats a treure-ne còpia, que romania a complida al cap de sis anys, i encara serva'l nom de l'original, al que acompanya, emperò, el calificatiu de nou.

A la fi del XVe segle, el tercer i darrer notari Joan Abelló, tancava el cicle de compilacions. Quan el copista del Rosselló nou aixecava la mà i torcava la tinta, donant així per finida la comanda, N'Abelló s'afanyava en agavellar en un altre codi, de dues columnes, de 38 per 27 cent. de les mateixes dimensions del anterior, les disposicions legals, fins al regnat de Felip II, entre les quals sobresurt la pragmàtica de Huc d'Anglesola, que regí llarg temps a Mallorca com a llei estatal, i en prova de la veneració en qu'estava, era anomenada *santa*. També les ordinacions de la taula numulària, que la Universitat creà l'any 1507, capitols per la fabricació de la llana i altres documents, no inserits encara en altres col·leccions, en número d'una vintena. Existeixen, aiximateix quatre codis, que reproduïxen les franquesses dels reis mallorquins, d'autors anònims i trellats exactes del llibre dels Reis. Alguns foren utilitzats probablement en les Universitats de fora, tal volta per les d'Alcúdia i Soller, puis contenen documents que les pertanyen exclusivament. Són del XIV segle, i el més voluminós, conté 326 fols, de 35 per 25 cent. Tots ells són escrits de lletra gòtica, bella i gruixada, afiligranades les caplletres i els títols de tinta roja.

El *Llibre de Corts Generals* de l'any 1501, de 300 fols, i 34 per 24 cent, ja es descarrera dels anteriors en el afer de consignar el cos dels privilegis reials. La seva finalitat sembla

ésser més concreta en les dues parts de que consta. En la primera romanen registrades les peticions a les Corts de Montçò de 1363 i 1367, ultra les de Fraga i Lleida. L'investigador hi trobarà de bell nou, si bé dissortadament afollats molts de fols per la humitat i la calitat de la tinta, les pragmàtiques d'Anglesola sobre el govern del Regne i abreviació de plets; en la segona, el règim de sac i sort i la Consignació, la qual es repeteix al *Llibre Vert* de 125 fols, de 30 per 21 cent, juntament amb les cèdules i ordinacions d'Alfons V, Joan II i Ferran II, a les que s'adjuneixen el *Contracte Sant* de 1405, i disposicions reials de les dues centúries següents. Les esmenes fetes per Jaume II a la carta de franquesses del seu pare resten escrites en un plec de 64 fols, de 28 per 20 cent, el qual, corrent els dies, s'engruixí per l'afegitò d'altres, contenint cèdules dels reis privatis de Mallorca, i encara de Pere IV, Joan, Martí, no mancant n'hi de monarques castelians, tot barrejat sense ordre ni pla de matèries ni dades, privilegis, capitols, bans, edictes i decrets, tocants alguns a la organització, càrrecs i atributs dels oficials públics. Es una mena de miscelànea amb el retol de "*Jurisdiccions e Stils*,"

Es coneixen quatre codis amb les ordinacions del Regne dels segles XIV i XV, per les quals es regien les cúries en la decisió dels plets, degudes a Pelay i Berenguer Uniç, Bernat de Lupià, Micer Falcó i Arnau de Erill. Tres són anònims. El quart ha servat el nom del compilador, el notari Jordi Pastor.

Les disposicions dictades pels Jurats amb consentiment del Gran i General Concell, aprovades i manades publicar pel Governador, per tal de tenir força de llei, juntament amb els privilegis i franquesses atorgats pels reis, devenien dues fonts abundoses i clares, que formaven le corrent del dret mallorquí. Tots els afans dels Jurats tendiren acoblar els elements dispersos, sistemattitzar-los en un cos orgànic i ordenat, per tal que resultàs d'aplicació pràctica. En aquest endret, Tadeu Valenti, prestà un servei inestimable. Pare i fill són verament creditors al nostre record amorosit, no tant per llur il·lustre genealogia, glòria del for mallorquí, com per haver fet arribar fins ací, tal volta uns dels primers, l'influència de la novella escola renaixentista.

Micer Ferrando «doctor egregi» un jorn canviava la seva benamada ciutat de Mallorca per la de Florència, atret pel clar mestratge del

qui fou secretari de Papes, Lleonart d'Arezzo «*pare e preceptor meu, home insigne, gloria e honor de la lengua toscana*» com el recordava més en avant amb l'orgull de deixeble meravellat. Una sola obra coneixem, que fa patent la seva admiració per la renaixença, que li avores desvetlava's a tot arreu i és una traducció de les *Paradoxes* de Ciceró que ell mateix girava «*de lati en vulgar matern e malorquí segons la ciutat on fo nat e criat e nodrit*» com esmenta al pròleg que posava davant. I entre altres coses, també anomenava els escriptors «*de nostra nacio cathalana*» que's dedicaven a traduir els clàssics llatins, tals com Arnau Daniel, i aquell «*religios e prudent hom en la ciutat de Barchelona, fratre de la orde de menors, maestre Nicholau Quiris, trauctor dels «Oficis» de Ciceró*».

Retornat a Mallorca, i oberta escola de dret a casa, hi passaven els qui foren afamats juristes, després d'esser aprofitats «*hoydors seus*» tals com Ramon Gual, i el mateix Teseu, el que bé mostra la forta curolla del pare pel classicisme imperant, fins al punt de posposar en el fill el seu propi nom al d'un personatge mitològic. Teseu, captivat per l'orientació francament romanista i unitària que les escoles alemanyes i les d'Itàlia, amb la qual nostra Pàtria mantenia aleshores estretes relacions, imposaven al dret, volgué estudiar a Bolonya, on es graduava el 14 d'agost de 1483. Exit de la famosa Universitat, i arribat a Mallorca, prest fou honorat amb els càrrecs més ixents, ço és, d'Assessor del Governador, i d'Advocat de l'Universitat, reservats sempre als juristes preclars.

Teseu hagué de consagrar la seva atenció i vasta cultura al nostre dret foral, en tal guisa que l'any 1495 ofrenava als Jurats un «*Sumari e repertori de les franchises e privilegis del Regne de Mallorques*» fruit de no pocs afanys. Així ho donava entendre la nota marginal, que Quadradó deixava escrita al primer fol, treta del codi Rosselló vell planç 225, i és d'aquest tenor «*Fet per misser Theseu Valenti amb molta fadiga e trabayl*».

La introducció al «*Sumari*» que apareix enmarcat dins orla ornamentada de flora fantàsica, massella de colors verds, morats i blaus, i abaix l'escut de Mallorca, és escrita amb estil ampulós i erudit, d'acord, certament, amb el gust dominant, empedregat adesiara d'al·lusions i noms d'autors clàssics. Més pujat de to resultava, emperò, el parlament qu'el pare feia en la sessió memorable del Gran i

General Consell del 13 de desembre de 1467, amb motiu de discutir se l'ajut que calia prometre al rei Joan pel setge de Barcelona. Per mostrar la impossibilitat en que trobava's el Regne, havia de demostrar primer, la quasi divinitat del poder reial i les excel·lències del parlamentarisme i la democràcia, que si bé les presentava a manera de conquesta de la renaixença, oblidava d'altra banda que sempre foren ben catalanes. Els nostres Jurats, avessats a l'exutor elegant, pròpia de la nostra llengua, en la que'l pensament senyoretja la imaginació, mentres defuig tota desficiosa flatulència, tota ampulositat i dèria d'erudició, de les oracions entrunyellades d'altres oracions secundàries, em sembla que escoltarien resignats aquella peça oratòria, salpresa d'inoportunes i pedantesques digressions, a través de les ciències sagrada i profana, jurídica i literària. I, com que no abundetjen els documents tribunicis d'aquest temps, he cregut que no fóra impropï incloure alguns fragments del parlament de Micer Ferrando, a guisa de mostra, en el apendix (A-B) Devora ells, es trobarà la introducció del fill Teseu, tota gràvida d'alabances per les llibertats de la terra, i pels Jurats que's desvetlen per llur conservació, tota ablamada d'amor per la Pàtria. Sí, d'aquest entusiasme patriòtic n'es vessant el pròleg, i encara apar inondar-ne superabundantment les guardes del llibre. Tot mirant les, amb esguard encuriós, fàcilment destria's la coneixença d'obres llatines, on es promesa benaventurança eterna als qui treballen volenterosament per la llar. Una mà fugissera hi deixava anotada aquesta lliçó: *Cicero de patria benemeritus inde in somno scipionis inquit: Omnibus qui patriam conseruauerint, adiuuerint, auxerint certum esse in celo defintum locum ubi beati in sempiternum fruuntur*. En un altre endret s'adverteix al qui escriu pel bé de la ciutat que la fama immortal acompanyarà el seu nom.

El proemi de Teseu al *Sumari* devia normalment als compiladors que'l subseguien. A ell vengueren a prendre-hi inspiració, i encara els Jurats li manllavaren els conceptes capdals quan volien encarir la necessitat d'una nova compilació de privilegis.

El repertori de jurisprudència nostrada de Teseu, malgrat ésser l'ordenació de matèries per ordre alfabètic, de les quals ne feu breu extracte, amb indicació dels llocs on es trobaven els documents, però sense cap glossa ni

comentarí d'evident utilitat pràctica, atanyia, amb tot, un lloc assenyalat en la que podríem anomenar literatura jurídica foral; tan que als segles XVII i XVIII mereixia els honors d'una còpia, coneguda sota el títol de *Valentina*, i En Moll, al XVIII, l'encabí en el seu volum de «Ordinacions».

L'obra de Teseu, ¿qui ho dubte?, representava, momentàniament, un avenç notable damunt les precedents i una oportuna satisfacció a les necessitats de la vida jurídica de llavors. No passaria molt de temps emperò, sense que'ls Jurats sentissen, novellament, la pruija de nova recopilació, car els dies envellien i anul·laven disposicions, i tot seguit n'exigien d'altres, adients als moments actuals. El 8 de gener de 1541 retreia l'afar del dret municipal el Magnífich Mossen Miquel Genovard, tot dient «*No ignoren nostras magnificencias ab quant gran preu de peccunias y preu de sanch y servicis fets no sols ala Magestat del Emperador y Rey nostre Senyor mes encare als antecessos reys predecessos de sa Magestat son stades concedides moltes franquesas y molts priuilegis en forsa de contracte ala present ciutat y regne de Mallorques las quals son un thesor per lo gouern v mantaniment dela present uniuersitat y regne y per esser ditas franquesas en diuersos llibres y en diuersas parts lamaior part de aquellas e ignorades de modo que son un gran tresor amagat y perso seria be que puy son ditas franquesas comprades atant gran preu v atanta utilitat de la present uniuersitat que sien notificades v scabudes per tots perço que de aquellas occorrent necessitat se pugue aprofitar no sols la uniuersitat mes encare los particulas occorrent necessitat axi com de quiscun die occorre y perso seria be donar carrech a algun doctor de fer hun sumari y rubrica uniuersal de ditas franquesas y per quant dit treball comodament nos pot pendre sens algun preu determenaran nostras magnificencias sobre lo desus dit sis fara y de hen se pagara lo treball supportador per lo dit dctor e aximateix sise stamparan ditas franquesas atles que vuy en dia ha stampador en la present ciutat». S'acorda trametre la proposició als magnífics Jurats i síndics clavaris de la part forana.*

Per ara, emperò, ens és inconegut el doctor, si realment s'anomenà, per compondre el sumari cobejat. I en tan, el temps anava fent el seu camí, extern a tota curolla humana; i també els Jurats passaven en el llocs inestables de llurs càrrecs, i amb ells, tota dèria de projectes i ensomnis pel beavenir de la Ciutat. Altra

cura, altres problemes de immediata resolució bevien l'atenció dels Jurats.

En Berenguer de Requesens, Capità de les galeres sicilianes demanava 1.600 lliures a favor de la illa de Cabrera «*per obs de la fortificació del Castell*». I lo pitjor que no era aquesta la única i pesant urgència a subvenir. Les 3.400 lliures, que la Universitat disposava per pagar els deutes, no bastaven per aixugarlos complidament. Puis Mossen Nicolau de Pax no parava de reclamar les 662 lliures, que li eren degudes, en concepte de salari de quan se partí a la Cort de S. M. essent Síndic. I no era gens remis el Magnífich Mossen Nuniç de San Johan clamant indemnització equivalent a la valor de 3 000 pìns i 2 000 somades de branques, que li tallaren a la seva possessió de manament del Visrei per adobs i fortificació de la ciutat; havien venudes als creditors censalistes de Barcelona 2.000 lliures per censals nous, 500 al espiciayre Gabriel Riera per derreratges de cera; 200, al notari Julia Oliver, i encara la Ciutat restava al descobert amb els talayers, escoltes i altres atencions, les quals sobrepujaven un total de 5 000 lliures. Tot això, emperò, sense contar les reformes que la ciutat demanava peremptòriament. El pont de la porta del camp, i la torre de les hores estaven per caure; la casa de la Universitat de la Dressana i la murada d'aquest nom, fins a la porta de Santa Caterina eren en imminent perill «*per esser guastats de la mar los fonaments, puis caent la murada causaria gran dan*». Lo caigut ja a la riera, al cap del born, afreturava adobar, i no menys la casa de la Universitat, que estava davant l'hospital, i serveix per fer les pólvores. La casa antiga de l'hospital dels massells necessitava renovar, i semblantment l'hospital general, en els quals no poria metrs'hi remei sens un socors que no baixas de 4.000 lliures, *la qual necessitat no pateix dilacio puis es materia de aliments e ultra això ja nos troben regidors qui vullen regir dit hospital apres vehuen tanta necessitat y lo han de socorrer de llurs cases puis los massells son molts y per nostres pecats crexen en la terra*. D'altra banda, els pobladors de la illa eren damnificats i molestats «*dels moros qui nols dexen traure un palm de vela*» creant se, així, un estat de greu inseguretat. I com si això no bastas per entenebrir més la situació angoixosa dels mallorquins, el «*Rnt Sr. Bisbe de Mallorques havia fet publicar monitoris exigint el delme de grechs y de parres qui stan ab aspres o ab canyissades o ab polls, y de oliues*

verdes» Foren regirats els arxius, s'estudià la petició del Prelat i, com no se trobassen antecedents, no costà gaire deixar-la sense efecte. La Universitat trametia mentres tan un *homo portatil*, En Miquel Malferit, al Rei perquè, boca a boca, li certificàs les vexacions dels moros, enemics de la santa fe tostemps, i també la consuetut antiquíssima «*del principi de la qual noy ha memoria alguna y desde Mallorca es Mallorca y es de cristians no han pagat semblant delm: anels bisbes ni anels reis de immortal memoria*» I els Jurats, tan com poren malavetgen ésser presents a totes les necessitats. Tocant a les obres, publiquen un albarà convidant als picapadrers a bastir el pont o passatge de la porta del Camp, i es comprometen a dar al empresari pertret, calç, reble i pedra galga al peu de l'obra. En Thomas Llobet, trencador de pedra, feia el pont del Sitjar, i En Gaspar Dalmau, picapadrer, adobava l'Adrassana i Porta de Santa Caterina. I per semblant en lo demés.

Emperò, una de les sessions solemnes i alhora interessants fou, sens dubte, la del 31 de gener de 1564. Hi contribuïa poderosament la nova de la imminent arribada del Rei a la capital del Principat i aquesta magnífica avinentesa la aprofitaven els Jurats a favor dels afers de la illa. Per això, s'apressaren a trametre un Cavaller a Barcelona per tal de que besas, reverencialment, la mà del sobirà Felip II de part dels mallorquins i després d'aquesta cortesia, li pregàs encaridament, volguès jurar nostres franqueses i privilegis «*lisament i no ab condicio y tralla*» conforme el costum dels avantpassats, ja que la reial Provisió dada a Bruseles el 17 de gener de 1556, si bé confirmava els privilegis ho feia amb la restricció «*segun estan en posesion dellos*» «*prout, et quemadmodum eis hactenus usi sunt et in presentiarum in eorum et cuiuslibet eorum possessione existunt laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus*» (De cartes i Privilegis reials, fol V)

Mantenir en tota llur vigència les franqueses atorgades i en tota la integritat, era l'aspiració constant dels Jurats els quals, en això, obeïen un imperatiu de llur consciència, fins i tot d'aquells privilegis que temporalment, les més vegades per abús dels representants de S. M. toren derogades, «*per ço que nos pogues treure en consequencia algun rompiment de franquesa, sino que sempre stiguen en la força y valor*».

La segona petició era reduïda a demanar que les bregues de paraula, que sovint s'esdevenien

a la part forana, bastas la presència del batle, i la generosa reconciliació dels agraviats per quedar fora de tot procediment judicial. En quan a la tercera, que vendria a modificar notoriament la vida jurídica a la illa, de fatals i insospitades conseqüències pels candorosos suplicants, s'impetrava la mercè de una Rota o Audiència, i de qu' el Regne de Mallorca fos dignament representat a les Corts, per semblant a Catalunya, Aragó i València. «*El magnífich Moss. Miquel de Sant Johan un dels jurats diu que ses merces no ignoren la vinguda de sa Magestat a la ciutat de barcelona, y segons se enten se creu hi sera ya a VII del mes de febrer y seria gran falta nostra tenint lo carrech que tenim y de vostres merces tenint tambe lo que tenen venint lo rey y senyor nostre ales portes de nostras cases que per part de aquest seu regne no li fos enviat un caualler principal y de qualitat per syndich nuncio y missatger qui per part de tots los pobladors li besa la ma y li faça relacio y li dona noticia del stament y necessitats socorrents de la present ylla*» *Lo primer de tot fou darli gracies «de la gran merce quens ha feta y del bon record ha tingut de nosaltres de enviarnos lo Senyor Joan ximenis prior de terragona per visitador axi per la persona que es de tant bona suffieientia y de moltes altres qualitats com per la gran y extrema necessitat en que estava la present ylla.....»*

«*Secundo sebran vostres merces com des que Mallorques es de cristians sempre los reys de immortal memoria de arago y predecessors de sa Magestat y ultimadament lo rey don Ferrando anomenat lo rey catholich y apres lo Emperador y rey nostre senyor sempre tots han acostumat de jurar nostres franqueses y privilegis lisament simplament y sens tralla y condicio alguna, y com estos anys passats Don Johan de cardena tenint poder de sa Magestat del rey don felip rey y senyor nostre ara gloriosament regnant aquel en dit nom haja jurats nostres privilegis y franqueses ab condicio y tralla, ço es dient que jurava las que son en obseruancia y uss y no les altres y com asso sie cosa noua y ab gran periu y dany de nostres franqueses y priuilegis perquè si ni ha de rumpudas y rumputs per lo mal govern dels presidents y altres officials, no perço los pobladors hauem de perdre las tals franquesas y priuilegis que tant nos costen, exi de serveys personals, com ab pecunies propries comprats per lo que hi ha franquesas ab les quals sas Maiestats nos han atorgat que nos pogues treure en consequentia algun rompiment de franquesas, sino que sempre stiguen en la força y uallor y*

per que se Maiestat es tan catholich y tant magnanim y acostumat fer graties de nou y merces asos vassalls, confiam y tenim per cert y indubitat con firmara totes nostres franqueses y priuilegis simplement sens tralla y condicio alguna y axi li sera suplicat per part de tot lo regne.

Mes avant, com es cosa notoria totes les ciutats assenyaldadas y ha hont se fa molt complida justicia, sen regidas y gobernadas per nombre de doctors ab nom de rota, axi en las causas ciuils com criminals y moltas voltas per personas de enteniment y bondat se haja tractat que en Mallorques se fes rota perque lo juy de hun home asoles axi en ciuil com en criminal es molt perillos de errar y mes vehuen ulls que ull y es millor lo que per lo juy de molts es confirmat perço lo dit syndich supplicara a sa Magestat sie scruiit posar rota en Mallorques, çí es quatre doctors y lo magnifich regent y aduocat fischal que fossen sis doctors y perque millor se posques concertar y effectuar supplicar a sa Magestat ho cometa anel dit honorable visitador que ab los magnifichs Jurats y altres persones per ell elegidoras ho mirassen, tractassen y conloguessen».

I no deixa d'ésser puerilment curiosa la secreta instrucció que rebrà el missatger per tal de documentar-se millor en aquestes matèries. Tot just arribat a la ciutat dels Comptes, amb dissimul i cuidant no desvetllar la menor suspicàcia, s'havia de colar a tot arreu i, esquivant esguards escrutadors de la curiositat, sempre desenfeinada y vigilant, fullejar els llibres, descloure les e-criptures, explorar, tota sospita remota, el records dels vivents, com si la comanda fos parenta d'un assumpte tenebrós, del que'n poguessen emergir fatals conseqüències en la relació menys imprudent. «*Com la experiencia nos amonstre que hauent sa apartat los pobladors del present regne de entrar en corts, com los altres regnes, ço es Catalunya, Arago y Valencia, rebam grans perjuys y agravis sens poder los remediar, com ha constat clarament circa lo fet de Sòller tant grauos axi per los cauallers com encare per los pobladors y habitants de las villes dela part forana per lo que conuendria molt pera subuenir y occorrer a molts treballs y necessitats en quens vehem cada dia que tambe entrassem en les corts com los altres regnes y per que per adago seria primer millor ques sapia com, ni com no entemps passat entravem en las corts; que sie advertit lo syndich de entremetrese en barcelona y discorrer per los libres y scriptures de alli, y per personas expertes y hagut tal auis se determi-*

nara apres de modo y com ni com no determinarem demanar a S. Magestat que entrem en las corts».

Una missió tan honorífica com transcendental pels interessos de Mallorca, s'encomanava al magnífic donzell Pau Moix, aleshores a Barcelona estant. Al cap d'un any arribava el missatger al port de nostra ciutat, i anaven a rebre-lo dos Jurats i, apres, l'acompanyaven fins a la porta de la sala de la Universitat, on rebia la benvinguda dels altres Jurats, per entrar junts a la sala inferior. ¿Quines foren les impressions tardanes que donaria als Concellers l'il·lustre viatger, acabat d'arribar? No romangueren consignades, o al menys, les meves recerques foren fins açí dissortades. Plagué certament al Rei la petició d'una rota, tal volta per lo que tenia d'uniformadora. Pel demés, solsament ens conta que la voluntat reial, per lletra (!) de 21 setembre de 1574 (el document inserit abaix du la data de deu anys abans) feia manament al seu Virrei de Mallorca, Joan de Urries, que servàs els privilegis fins i tant que, consultat el Suprem Concell d'Aragó, resolgués definitivament, que valia tant a dir deixava les coses al mateix estat antic.

No se'n parlà més; però romania establert, sigillosament i amb dret seny, el fatal precedent; la condició que en el pervenir devenia fórmula normativa pels succedors del fill de l'Emperador Carles V, i que tan escruament sonaven a les orelles dels mallorquins aquelles paraules restrictives i irritants de *non alias nec alio modo*.

(1) Don Phelippe etc. Spetable don joan de urries nuestro lugarteniente y capitan general en el dicho reyno de Mallorca salud y dilection por quanto por parte de pablo moix syndico de esse reyno nos ha sido suplicado fuessemos scruido que del juramento que don joan de cardona presto en nuestro nombre de guardar los priuilegios de essa ciudad y reyno se quitasse la clausula segun estan en possession dellos pretendiendo se les hizo agrauio en no confirmarles simplemente segun nuestros predecessores lo hauian jurado. Enos vistos y exeminados los actos y scripturas que el syndico acerca desto ha presentado en este nuestro sacro supremo consejo auemos tenido por bien de proueer sobre ello en la manera infrascripta. Por ende con tener delas presentas de nuestra cierta scientia y reyal auctoridad desliberadamente y consulta os dezimos encargamos y mandamos que guardeys los priuilegios que essa ciudad y reyno tienen y les pertenesen hasta que consultado con nos por el dicho supremo conseio lo que toca ala dicha clausula segun son en possession dellos ordenemos otra cosa. Dada en nuestra villa de madrid a veynte y uno dias del mes de setiembre anno del nacimiento de nuestro señor Mil quinientos sesenta y quatro. — Yo el Rey — (Cartes i privilegis reials, fol VII).

Però ¿resolgué aquesta qüestió de la vigència total o condicionada de les fraqueses En Felip II? Tenc la impressió, que no puc avalar documentalment, de que feu-se insoluble interressadament al Suprem Consell. Així al menys la hi trobaren els Jurats que l'any 1701 regien la Ciutat, quan, al recordar la en la al·legació del 29 d'agost, adreçada a Felip V, en defensa dels mateixos privilegis, llavors seriosament amenaçats per l'agressivitat cega del primer Borbó, li retreien les nombroses confirmacions dels avantpassats. És realment cosa maravellosa esguardar la sang freda, i la perdurabilitat de la tàcita consigna dels reis espanyols en mantenir latent l'interrogant anguniós, entorn al plet de les nostres llibertats! Aquesta posició, tan hipòcrita com damnable, davant uns interessos vitals pel nostre poble, col·locava als Jurats, naturalment en una perplexitat turmentosa.

«Y antes de todo, observaven en l'esmentada al·legació, *pareceria muy conveniente inquirir si despues de la dicha Real Carta de 21 Setiembre 1574 huvo resolucion del dicho Señor Rey Phelipe 2 contraria a la de la carta. Si la huvo parece que conuendria suspender el encargo hasta otra orden; sino la huvo desde luego se podra executar. Pero esta averiguacion se dexa al cuydado y diligencia de la persona de quien se fia este negocio, y se ha de hazer en Madrid en la Cancellaria, o en Barcelona en los Archivos pues en Mallorca es imposible, pues no se cree poderse juntar mas noticias de las contenidas en este Papel*». Tanmateix aquesta fal·làcia política no estranyarà als qui coneixen l'esperit uniformista que s'accentua en el regnat de Carles V, i es consuma en els dels Felips, que'l succeïren, tan vigorosament damnada, sobre tot la memòria dels darrers, per l'estre patriòtic dels nostres poetes de totes les latituds espirituals. D'altra banda, aquesta mateixa fal·làcia devenia admirablement contrastadora del caràcter dels nostres Jurats l'ànim dels quals mai es manifestà abúlic, ni propici a exercir les funcions subalternes i denigrants de satèl·lit. Contràriament, servia per atiar més i més la foguera de les interiors reivindicacions, els sentiments de decorosa dignitat, d'autonomia i soberania, portats al paroxisme, a la indignació tempestuosa.

Així, és ben natural que la publicació dels privilegis i franqueses del Regne s'ajornàs indefinidament, amb notables danys materials i morals. Puis en la sessió del 9 gener de 1572 els Jurats certificaven «*com havem trobat que*

la present uniuersitat te comprat paper lo qual es en la casa, que consta sinch cents scuts e per aqui aquest paper se compra per stampar los priuilegis lo que mai sees fet y dit paper va cada die perdent». I com els Concellers no gossen exir de llur perplexitat, no s'atancen a prendre un acord en ferm. La sort de les llibertats, tresor aconseguit a còpia d'incomptables sacrificis, penjava de la voluntat d'un Rei que, essent estern, no podia tenir per elles esguards paternals. Però el rodar dels dies feia patent la necessitat de formar un cos legal de totes elles, i difondre llur coneixament per portar als esperits la pau. I, no havia de passar un any (23 maig 1573) que l'enyorança de la cobejada codificació reffortís amb intensitat al cor del Gran i General Concell, en el qual planyia amargament un Jurat la desconeixença dels privilegis que «*per esser ignorats sa infereix algunes vegades perjui als habitants y naturals del present regne, lo que no serie si aquells fossen impresos y insertats en un o dos volumens, per que dexa manera sa tindra plena noticia de aquells; per ço com molts en lurs casas ne tindrien copia y intelligencia maiorment essent cosa facil y poch gravosa a la Uniuersitat procurar que dits priuilegis sa imprimescan y sa estampen lo que se podia effectuar de poch gasto....*» El parlament convencé la respectable assemblea dels Pares de la Pàtria, la qual s'apressava a fer un pressupost, a l'entorn de cincents ducats, que els més optimistes calificaren de bestreta, puis daven per endavant exhaurida en breu temps l'edició dels dos volums, just amb la venda als particulars. Malgrat aquesta disposició tan afalagadora, mancava ara l'acord, i també en la votació del 25 de setembre propinent, Emperò en la sessió del 12 de desembre ja s'acordava estampar els privilegis «*de pecunies de la Uniuersitat*». Mes, tan bones intencions s'esvaïen com la volva (9 gener) l'any següent al tenir notícia exacta de que la impressió no baixaria de vuit centes lliures. Amb tot, no consentien els nostres Jurats atonar dins l'oblit projecte tan simpàtic i que, ademés, confessaven «*esser cose molt necessaria a esta Uniuersitat*». Llavors s'imposà una solució que per la seva vaguetat esquivava, de moment, tot compromís seriós, alhora qu'ajornava amb cert decor, la realització de l'acord. La fórmula qu'havia de mantenir flotant, indefinidament, l'afer, consistia en que les despeses fossen «*pagades de les pensions rosegadas de les 1600 lliures...*» Però l'home

és oblidats i les coses més excel·lents, estones romanen sota el miratge tèrbol del fat advers

Fou necessari que 'l Magnífich Bernadé Alemany, el 2 maig de 1579, renovellàs l'assumpte de la compilació, i encara anomenàs «santa y bona» l'estampació dels privilegis, i esmentàs el propòsit d'un «gentil home» de portar-la a terme, si els Jurats li deixaven treure els originals per retenir-los a casa, proposició que desplaïa a tots, «Nottificam a vostres magnificencias com sots a 9 del mes de gener del any 1574 fons determinat per est gran y general consell que se estampassen tots los priuilegis son en la casa dela present universitat y fou comprat paper per posar dita determinatio en execucio lo qual paper vuy esta ala casa dels comptes per dit effecta. I com apparega a ses magnificencias cosa tant sancta y bona que dits priuilegis sien estampats perço ha

apparegut propositarho a V.^s mag.^s paraque veyan y determinen aqui sera comes lo dit negoci y dehont se hauran diners aduertintlos que son menaster personas demolta intelligentia y polissia. I que haja circa quatre anys hi agut un gentil home qui se emprenia de consertar pero volia tenir los originals ense casa y fora dela uniuersitat lo que no apparegue anels magnífichs aleshores jurats segons som estats informats, perço vostres magnificencias determinaran lo fahedor». I la determinació és en el sentit de «que puys la obra es tant sancta y bona quese executata y que la anominatio de les personas sia remessa als magnífichs Jurats y honorables Sindichs clavaris de la part forana».

ANTONI PONS.

(Continuarà)

DESCRIPCION DE LAS MONEDAS

DE LA

REPUBLICA ROMANA

POR

LUIS FERBAL Y CAMPO

- 643 Denario. Anverso. Cabeza velada y turrada de Cibeles a derecha: detrás EX A (rgento) PV(blico) o marca variable. Reverso. La biga de la Victoria al galope a derecha: debajo ave: a veces letra variable: CFABICF V. a 2.
- 644 As normal sin valor en el reverso: ave y CFABICF V. a 12. 7.º LFABI (us) LFHISP (anicnsis). Acuñó en España como Q (uestor) del proconsul Annio.
645. Denario. Busto de Ana Perena diademada a derecha: puede haber delante balanza y detrás caduceo o solo balanza: alrededor CANNI TF TN PRO COS EX SC. Reverso. Victoria con palma en cuadriga al galope a derecha; Q LFABILF ISP (esta palabra a veces aislada en el área) V. a. 3, 6, 10, 15. *Familia Fabrinia:*
646. Semis, Triens, Quadrans, Sextans normales con MFABRI-NI
- 649 V. a. 2, 1, 1, 12. *Familia Fannia.* Se conocen de ella dos magistrados: 1.º MFAN (nius) CF.
- 650 Denario con anverso ordinario con X y ROMA. Reverso. La Victoria con corona en cuadriga al galope a derecha MFANCF V. a. 2.
- 651 Semis y Quadrans normales con a MFANCF. V. a. 15.
- 652 2.º MFAN(nius). Véase la familia Critonia. *Familia Farsuleya.* Solotenemos de ella un denario con S. C.

- 653 Denario. Anverso. Busto diademado de la libertad a derecha: detrás gorro y cifra variable: SC MENSOR. Reverso. Guerrero con casco, coraza y lanza en biga galopando a derecha ayuda a subir a un togado: debajo escorpión: LFARSVLEI: a veces cifra variable (en cuyo caso no la lleva el anverso). V. a. 1.
Familia Flaminia. Pertenecen a ella dos magistrados.
1.º LFLAMINI(us) CILO.
- 654 Denario: anverso normal con X ROMA. Reverso. Victoria con corona en biga al galope a derecha LFLAMINI-CILO V. a. 1.
2.º LFLAMINI(us) CHILO.
- 655 Denario. Anverso. Cabeza diademada de Venus a derecha IIIIVIRPRI(mus) FLA(vit). Reverso del n.º anterior con LFLAMINI CHILO V. a. 20.
- 656 Denario. Anverso. Cabeza laureada de César a derecha. Reverso. Juno a izquierda con cetro largo y caduceo: LFLAMINIVS IIII VIR V. a. 15.
Familia Flavia. Solo queda de esta familia un denario.
- 657 Denario. Anverso. Busto de Apolo a derecha: delante lira: alrededor CFLAVHEMIC LEA PRO PR. Reverso. Victoria con paloma a izquierda corona trofeo: Q CAEPBRVT IM^o. V. a. 60.
Familia Fonteya. Acuñaron cinco magistrados de esta familia.
1.º CFONT(eius). Sus monedas aluden a recuerdos familiares.
658. Denario. Anverso. Cabeza bifronte de Fontus hijo de Jano X y letra variable. Reverso. Galea con piloto y tres remeros a izquierda: C FONT ROMA V. a. 1.
659. AS (con áncora en el reverso), a semis, triens, quadrans normales con CFONT. V. a. 20, 12, 12, 12.
662. AS (con áncora en el reverso), a semis, triens, quadrans normales con CFONT. V. a. 20, 12, 12, 12.
663. Uncia: anverso normal en corona de laurel. Reverso. Marte en cuadriga al galope a derecha: encuria o: CFONT ROMA V. a. 15.
2.º MN FONTEI(us). Sus monedas aluden también a su familia.
664. Denario. Anverso. Cabezas sobrepuestas y laureadas de los Dioscuros a derecha: delante X y a veces PP (Penates). Reverso. Galera con timonel y remeros a derecha: marca variable MN FONTEI. V. a. 2 y 4.
3.º MN FONTEI(us) C. F. Acuñó algunas de sus monedas por orden del Senado. Sus tipos aluden a recuerdos familiares y religiosos.
665. Denario. Anverso. Cabeza laureada de Apolo a derecha: debajo rayo, delante a veces AP; MN FONTEI CF. Reverso. Genio alado sobre cabeza a derecha: gorros de los Dioscuros y tirso: todo en corona de laurel. V. a. 1. En lugar de MN FONTEI C, F se encuentra en otras piezas EX. A(rgento) P(ublico). V. a. 6, el denario y 3 el quinario.
- 666 As normal sin marca valor y a con MN FONT y los gorros de los Dioscuros en el reverso.
668. V. a. 15. Semis y uncia normales con MN FONT y gorros de los Dioscuros. V. a. 15.
4.º P FONTEIVS PF CAPITO IIIIVIR. Sus monedas recuerdan la restauración de la Villa Pública y hazañas guerreras familiares.
669. Denario. Anverso. Busto con casco de Marte a derecha con trofeo sobre el hombro: P FONTEIVS PF CAPITO IIIIVIR. Reverso. Ginete blandiendo lanza a derecha contra enemigo con lanza y clipeo que va a degollar otro guerrero caído y sin armas: MN FONTTR MIL V. a. 4.
670. Denario. Anverso. Cabeza diademada y velada de la Concor-

- día a derecha: alrededor P FONTEIVS CAPITO III VIRCONCORDIA. Reverso. La *Villa Publica* con tres pisos sostenidos por arcos y columnas: T DIDI IMP VIL PVB. V. a. 5.
 5.º C FONTEIVS CAPITO. Acuñó en Oriente.
671. Mediano Bronce. Anverso. Cabezas sobrepuestas de Antonio y Octavia a derecha: MANTIMPCOS DESITER ETTER o P FONTEIVS CAPITO PRO PR. Reverso. Galera a izquierda con vela: CFONTEIVS CAPITO PROPRI o MANTIMPCOS DE SIG ITER ETTER III VIR RPC. V. a. 50.
Familia Fufia. (Q Fufi) KALENI acuñó en unión de (Muci) Cordi denarios dentados que aluden a la pacificación de Italia después de la guerra social.
672. Denario dentado. Anverso. Cabezas sobrepuestas del Honor laureado y del Valor con casco a derecha: HO, VIKT, KALENI. Reverso. Italia con túnica talar y cornucopia dando la mano a Roma con túnica corta parazonio y cetro y el pié sobre globo: caduceo RO ITAL CORDI V. a. 3.
Familia Fulvia: ver familias Caecilia y Calidia.
Familia Fundania. Un Fundanio acuñó como cuestor militar. Sus monedas recuerdan los triunfos de Mario sobre los Cimbro y Teutones mandados por Teudobodres en Aquae Sextrae.
673. Denario. Cabeza del denario ordinario sin marca de valor: letra variable. Reverso. Mario con cetro y rama de laurel a derecha en cuadriga al paso en uno de cuyos caballos está montado su hijo con rama de laurel al hombro: Q C FVNDAN V. a. 5.
674. Quinario. Anverso. Cabeza laureada de Júpiter a derecha; letra variable. Reverso. Victoria a derecha coronando trofeo al pié del cual está Teudobodo arrodillado: al lado trompeta; Q C FVNDAN V. a. 2.
Familia Furia. Se han señalado monedas de los siguientes individuos de esta familia.
 1.º LF (urius) P (hilus).
675. As, Semis, Triens, Quadrans, a Sextans, Uncia con LFP. V. a.
680. 8, 5, 20, 25, 30, 30.
 2.º (Furius) PVR (pureus).
681. Denario de los Dioscuros, Semis, a Triens, Quadrans con PVR V.
684. a. 40, 10, 10, 10, Uncia. Anverso. Busto de Venus a derecha. Reverso, Proa a derecha PVR V. a. 25.
 3.º (Furius) PVR (pureus).
685. As normal con PVR. V. a. 10.
 4.º (Lurius) PVR (pureus). Lleva un símbolo alusivo a su nombre,
686. Denario normal de la biga de Diana: en el reverso murex, y PVR V. a. 3.
 5.º S FVR I (us).
687. As y Triens normales con S FVR I y S FV respectivamente. V. a. 15, 10.
688. 6.º M FOVRI LF. Su Denario alude a victorias en España de uno de sus antepasados.
689. Denario. Anverso. Cabeza laureada de Jano: alrededor MFOVRI LF. Reverso. Roma de pié con cetro corona un trofeo que tiene al pié dos clipeos y dos trompetas; encima astro: ROMA PHI LI. V. a. 2.
 7.º P FOVRIVS CRASSI PES. Acuñó como edil curul y sus monedas aluden a su nombre y a su cargo. Acuñó otras monedas en Sicilia.
690. Denario. Anverso. Cabeza turrada de Cibele a derecha; AEDCVR; Reverso. En una silla curul P FOVRIVS:reverso CRASSIPES o CRASSVPES nombre al que se refiere un pié diforme que hay detrás de la cabeza del anverso. V. a. 3.

691. As, Anverso normal sin valor. Reverso: CRASSIPES en corona de laurel. V. a. 30.
692. Quadrans. Anverso normal sin valor. Reverso. Clava CRASIP V. a. 25.
693. Pequeño bronce. Anverso. Cabeza laureada de Apolo a derecha.
Reverso, Lira: CRASIP. V a. 25. 8.º I. FVRI(us) CN F BROCCHI. El tipo de su denario se relaciona con recuerdos familiares.
694. Denario. Anverso. Cabeza de Ceres con corona de espigas a derecha entre espiga y grano de trigo: III VIR BROCCHI. Reverso Silla curul entre dos haces con hachas; L FVRI CN F V. a. 3.
Familia Gallia. C GALLIVS CF LVPERCVS.
695. Gran Bronce del tipo O B CIVIS SERVATOS con C GALLIVS CF LVPERCVS V. a 4.
696. Mediano Bronce del tipo de la a corona de encina y otro del tipo
697. con cabeza de Octavio a derecha con C GALLIVS LV PERCVS V. a. 2.
No parece pertenezcan a esta familia (ni a la Maiana) los pequeños bronce con GALVS: ver familias Apronia, Cornelia y Valeria.
Familia Garçilia. Un solo miembro de esta familia acuñó con un Oguluo y un Vergilio.
698. Denario. Anverso. Cabeza de Apolo a derecha con corona de encina: debajo rayo. Reverso. Júpiter con el rayo en cuadriga al galope a derecha: letra variable: debajo GAR·OGV LVER en seis combinaciones (la GAR VEROGVL menos frecuente). V. a. 50, 60.
699. As, sin valor ni ROMA en el reverso y la proa a izquierda con las mismas leyendas del denario. V. a. 5, 6.
- Familia Gellia.* Acuñaron monedas de Gelios:
1.º CN GELLI(us).
700. Denario. Anverso ordinario con laurea alrededor. Reverso. Marte con casco en cuadriga al galope a derecha raptando la diosa Nerio Nerienis CN GELLI(o GEL) ROMA V. a. 2.
701. Semis, Triens, Quadrans normales con CN GEL(el quadrans lleva a veces CNGELI ó CN GELLI). V. a. 15.
703. 2.º L GELL(ius). Acuñó en Oriente.
704. Aureo y denario. Anverso. Cabeza de Antonio a derecha detrás preferfculo: alrededor MAN TIMPAVG III VIRRPC L GELLQP. Reverso. Cabeza de Octavio a derecha: detrás lituo: alrededor CAESAR IMPPONT III VIR R PC V. a. 300, 20.
Familia Herennia. M HERENNI(us).
705. Denario. Anverso. Cabeza diademada de la Piedad a derecha: a veces letra variable: PIETAS. Reverso. Anónimo desnudo huyendo a derecha con su padre sobre los hombros: a veces letra: MHERENNI. V. a. 1.
706. Semis, Quadrans normales con a MHERENNI V. a. 15
- 707.
708. Uncia: anverso normal. Reverso Doble cornucopia: MHERENNI ROMA, V. a. 15
Familia Hirtia. A Hirtius acuñó como gobernador de Treveris pequeños bronce que después llevaron el nombre de (c) carin (as). Sus monedas de oro son de las primeras en que aparece la cabeza de César.
709. Pequeño bronce. Anverso. Elefante a derecha hollando dragón: AHIRTIVS. Reverso. Símpulo, aspérgilo, hacha y ápice. V. a. 1.
710. Aureo. Anverso. Cabeza velada joven (otras veces vieja representando los rasgos de César)

- velada a derecha: CCAESAR COSTER. Reverso. Lituó, preferículo y hacha: AHIRTIVS PR(aetor urbis) V. a. 50, 60.
Familia Horatia.
711. Denario anónimo de los Dioscuros con la cabeza de Horacio debajo del reverso. V. a. 20.
Familia Hosidia. CHOSIDI(us) CFGETA acuñó denarios a veces dentados.
712. Denario dentado o nó. Anverso. Busto diademado de Diana a derecha con arco y carcaj sobre el hombro: IIIVIRGETA. Reverso Jabalí atravesado por flecha y atacado por perro a derecha: C HOSIDICF. V. a. 3, 2.
Familia Hostilia. Acuñaron dos miembros de esta familia.
1.º L H(ostilius) T(ubulus). Acuñó probablemente fuera de Roma.
713. Uncia. Anverso normal. Reverso LH TVB en láurea: ROMA V. a. 30.
2.º L HOSTILIVS SASERNA. Sus monedas aparte de recuerdos de familia se refieren a la derrota de Vercingetrix por César.
714. Denario. Anverso. Cabeza del Pavor con los cabellos herizados a derecha detrás clipeo ovalado. Reverso. Guerrero con lanza y clipeo sobre carro galo con dos caballos al galope a derecha guiado por cochero con látigo: L HOSTILIVS SASERN. V. a. 3.
715. Denario forado. Anverso. Cabeza de Pallor desgreñada a derecha detrás trompeta guerrera gala: SASERNA. Reverso. Tres ciudadanos togados con la mano sobre el pecho yendo en fila a votar por un puente con barrera a derecha: HOSTIL. V. a. 200.
716. Denario. Anverso como el n.º anterior: sin leyenda y a veces con otra trompeta delante. Reverso. Diana con lanza en la mano izquierda sujeta con la otra un ciervo por los cuernos L HOSTILIVS SASERNA V. a. 3.
717. Denario. Anverso. Cabeza diademada y laureada de Venus a derecha. Victoria a izquierda andando con trofeo y caduceo: L HOSTILIVS SASERNA V. a. 3.
Familia Itia. L ITI(us).
718. Denario normal de los Dioscuros con LITI. V. a. 40.
Familia Julia. Hay monedas de los siguientes monetarios: 1.º L IVL I.
719. Denario normal de los Dioscuros con LIVLI. V. a. 1.
2.º SEX IVLI CAISAR.
720. Denario: anverso normal: detras ancora. Reverso. Venus coronada por Cupido en biga al galope a derecha: ROMA SEX IVLI CAISAR V. a. 3
3.º IVLI.
721. Denario ordinario de la biga de la Victoria sin valor ni ROMA. En el anverso espiga: en el reverso LIVLI. V. a. 2
4.º LIVLI(us) LF CAESAR.
722. Denario. Anverso. Cabeza con casco de Marte a izquierda CAESAR. Reverso. Venus en carro arrastrado por dos amores a izquierda: delante lira: letra variable: LIVLILF. V. a. 1
5.º LIVLI(us) BVRSIO. Acuñó monedas por orden del senado alguna vez. Se le atribuye un quinario anónimo.
723. Denario. Anverso. Cabeza de Apolo a derecha con los cabellos rizados y alas en las sienas: detras tridente y simbolo variable. Reverso. Victoria con corona en cuádriga al galope a derecha: LIVLIBVRSIO o EX AP en el exergo. V. a. 1 y 6
724. Quinario. Anverso del n.º anterior sin tridente ni simbolos. Reverso. Cupido desnudo y alado tratando de romper un rayo sobre su rodilla, a derecha. V. a. 100

- 6.º L(Ivlius) SALIN(ator). Véase familia Cassia.
- 7.º C(Ivlius) CAESAR.
725. Denario. Anverso. Elefante a derecha hollando dragón símbolo de los germanos CAESAR. Reverso. Símpulo, aspergilo, hacha y ápice. V. a. 2.
726. Denario. Cabeza diademada de Venus a derecha. Reverso. Eneas llevando a Anquises y el paladio huyendo a izquierda: CAESAR. V. a. 2.
727. Denario. Cabeza diademada con collar de Venus a derecha: detrás Cupido. Reverso. Trofeo con dos clipeos y trompetas galas: a izquierda Galia sentada llorando: a derecha Vercingetorix, desnudo, sentado y con las manos atadas a la espalda volviendo la cabeza: CAESAR. La cabeza del anverso puede estar hacia izquierda con Cupido y lituo delante y cetro detrás, con la Galia y Vercingetorix cambiados de lugar en el reverso. V. a. 2.
728. Denario. Cabeza de Venus con ancho ceñidor a derecha. Reverso. Trofeo: a derecha al pie dos clipeos dos venablos y una trompeta: a izquierda un carro de guerra: CAESAR IMP. V. a. 200.
729. Aureo. Hacha y símpulo: CAESAR DICT. Reverso. Preférriculo y lituo en corona de laurel: ITER. V. a. 500.
730. Denario. Cabeza de Ceres coronada de espigas a derecha: COSTERTDICT ITER. Reverso. Símpulo, arpégilo, preferírculo y lituo: AVGVRR PONTMAX. V. a. 2. A derecha del reverso M(unus) o D(onum).
731. Aureo. Cabeza laureada y velada bajo los rasgos de César, de la Piedad a derecha: CCAESAR. Reverso. Lituo, preferírculo y hacha V. a. 1000.
732. Aureo y denario. Cabeza de la Piedad con corona de encina a derecha: IIT. Reverso. Trofeo con clipeo y trompeta: a derecha hacha: CAESAR V. a. 500, 3.
733. Denario: anverso como el número anterior. Reverso. Trofeo con clipeo y carnix al pie arrodillado a derecha Vercingetorix: CAESAR. V. a. 80.
734. Quinario: Anverso como el número anterior. Reverso. Trofeo con clipeo y espada corta entre corona y clipeo: CAESAR. V. a. 30.
735. Aureo. Anverso. Busto diademado de Venus con los rasgos de Calpurnia a derecha: CAES DICQVAR. Reverso. COS QVINQ en corona de laurel. V. a. 150.
- 8.º CCAESAR.
738. Denario. Anverso. Cabeza barbuda de Octavio a derecha: C CAESAR IMP. Reverso. Estatua ecuestre de Octavio a derecha levantando la diestra, a derecha: exergo SC. V. a. 8.
739. Aureo. Cabeza laureada de Octavio a derecha: alrededor CCAESAR DICT PERP PONT MAX(o M). V. a. 500.
740. Denario. Cabeza de Octavio a derecha: C CAESAR III VIRRPC. Reverso: como el denario anterior pero a derecha. V. a. 25.
741. Aureo. Como el anterior con CAESAR III VIRRPC. Reverso como el anterior pero la estatua a izquierda con lituo y una proa entre S y C. V. a. 100.
742. Denario. Busto con casco con lanza de Marte a derecha, CAESAR III VIR RPC. Reverso. Aguila legionaria con trofeo entre dos insignias militares: SC. V. a. 5.
743. Denario. Cabeza de Octavio a derecha: CAESAR III VIRRPC. Reverso. Corona de laurel sobre silla curul: CAESAR DCPER. V. a. 4.

LUIS FERBAL Y CAMPO

(Continuad)

D O C U M E N T S

EDICTE DEL VIRREI DON LUYS VICH

(1584)

CAP. Lxiiij

Contra los agavelladors

Mes avant mana y ordena sa Senyoria que persona de qualseuol grau stat o condicio que sia no gos ni presumisca per si ni per interposades persones comprar dins lo preaent Regne forments, ordís, ciuades, legums ni altres grans ques cullen dins lo present Regne per embutigarles o ensitjar o altrement recondir per auendre les al temps que a ells aparexera sots pena de sinquanta lliures y la mercaderia perduda de les quals coses la tercera part sera del acusador y les a tres dos dels cofrens Reals.

CAP. Lxiiij

Contra los qui no vendran los grans quant los sera manat

Item mana y ordena sa Senyoria que qualseuol persona qui tindra forments, ordís, ciuades, garroffes o qualseuol altres grans ques cullen dins lo present Regne o qualseuol altres cosses necessaries per la sustentatio humana mes del que tenen menester per sa prouisio ara sian de arrendament ara sien de comerxi ara sien de la cullita o de censos hagen de vendre aquells publicament tots temps que per sa Senyoria o altri aqui ses guardara li sera manat y en los llochs ahont se manara y sels destinara per la dita venda sots pena de perdre dites provisions y altres penas arbitrals.

CAP. Lxv

Contra los qui compraran blats en erba ab preu anticipat

Item mana que no sia persona alguna qui gos comprar blats, ordís, ciuades, estant aquells

en erba sots pena de perdre dits fruys y de sinquanta lliures applicadores com dalt sta dit y en la matexa pena incorreran qualseuols qui bestreuran o anticiparan niguns diners per compte de blats, ordís o ciuades als qui no tenen dits ordís, ciuades, blats, sino quels han de cullir a son temps, ans de esser dits grans olis o vins cullits.

CAP. Lxvj

Contra los alcauots

Item com lo pernicios crim de alcauoteria sia molt frequentat en lo present Regne enganyant y seduint donselles, casades, viudes y altres o consentint que en ses cases se fassen semblants actes de adulteris o fornicacions o permetent los marits y les mares que ses mullers y filles tingan actes carnals ab elles en molt gran offensa de nostre Senyor Deu y pernitia molt gran del poble; perso desitjant sa Senyoria extirpar tant enorme delictes y purgar lo Regne de tant mala gent; Mana y ordena sa Senyoria que qualseuol alcauot ara sia ab interes are sens interes qui exercira semblants actes de alcauoterias o doneran llochs en ses cases per dits actes carnals o sufriran y permetran que ses mullers, filles, netes, nabodes, cossines o criades tingan actes carnals ab nigu si tals alcauots seran homens encorregan en pena de correr la vila y de galera per temps de sinch anys, y si sera dona en pena de correr la vila y de desterro perpetuo de tot lo present Regne y per ser difficultosa la proua de dit delictes Mana sa Senyoria que aquell en casa del qual denits y ha hora recaptada entraran dones deshonestes o altrement sospitoses, y homens sospitosos y auesats a semblants actes encara que sia hostal, tauerna o casa de reuenderia sia tingut sens

altre proua per alcauot o alcauota com a tals sian castigats y punits. Y perser delictes secret y de difficil prova y per lleuar tot scrupol de dret declara sa Senyoria que los socios del delictes y los matexos adulteros per los quals sera feta dita alcauoteria y qualseuol testimonis inhabils, infames, o singulas pus sian dos o mes sian tinguts per testimonis idoneos y fe faents.

CAP. Lxvij

Contra los rofians o dones que tendran aquells

Item prouehex y mana que no sia dona alguna publica qui gos ni presumesca tenir amich Ruffia ni donar o trametre diners o altres coses adaquell per via directe o indirecte, sots pena al roffia de correr la vila si es del present Regne si es stranger sots pena de assots y de sinch anys de galera y a la dona de correr la vila o de assots si es strangera y de exili perpetuo del present Regne.

CAP. Lxviiij

Contra les donas repenedides que apres tornan al partit

Item per que se veu molt souint que apres que alguna dona se es exida del partit y li han donades algunes caritats per que perseuer en star fora del peccat dins poch dies apres torna al partit en gran desseruey de nostre Senyor Deu; Perso sa Senyoria mana que qualseuol dona ques sera conuertida y axida del partit ab nom y motiu de ferse bona si tornara al partit o en altra part per aguanyar incidisca en pena de correr la vila o de assots si es strangera y de bandeig perpetuo.

CAP. Lxviiij

Contra los concubinaris

Item prouehex y mana que no sia persona alguna que gose ni presumesca star amigada ni tenir concubina alguna en casa o fora de casa ans en continent se hagen de apartar apres de la publicatio de la present crida sots pena que si seran casats y seran homens de condicio de cent lliures per cada un applicadores lo ters al acusador y exili de la present ciutat vila o lloch per temps de dos anys y si seran de baxa

condicio en pena de correr la vila o de exili de un any. Axi lo un com laltra y si seran fadrins o solters y seran de condicio incidiran en pena de sinquanta lliures lo terç al acusador y si seran de baxa condicio en pena de exili a arbitre de sa Senyoria.

CAP. Lxx

Contra los qui venen menjar en lo hostel del bordell o del carrer de aquell

Item sots la matexa pena mana y ordena que no sia nigura persona que gos menjar ni beure en lo hostel del bordell ni en niguon hostel y tauerna que stiga en lo carrer del bordell ara sia casat ara sia solter, sots les penes en lo capitol precedent contengudes y lo hostaler qui tal permetra incidisca en pena de star trenta dies continuos en la preso y de pagar deu lliures de les quals haura lo terç lo acusador o lo official quils pendra.

CAP. Lxxj

Contra los casats qui aniran al bordell

Item mana sa Senyoria que qualseuol home casat que sera trobat dins lo bordell sino tendra molt justa scusa per la primera vegada incorregia en pena de star quinze dies a la preso y per la segona de starhi trenta dies y per la tercera de correr la vila o de esser desterrat del present Regne per temps de tres anys.

CAP. Lxxij

Contra los qui besen donselles per casarse ab elles

Item que com en lo present Regne souint se atreuescan mols homens poch tements a Deu y a la Real correccio de la justicia de solicitar y atemptar a moltes donselles ab les quals altrament no poden casar per no voler ho elles o sos parents auis o altres parents o sos tutors y curadors o altrament per altres respectes y axi procuren de besar aquelles o fer altres tocaments deshonest o se jactan y auanen de hauer besades aquelles o hauer tingut actes deshonest ab elles pera que sos parts auis tudors, parents, o altres les hy donen per mullers de lloch se seguexen en apres morts bregas y altres scandols notables; Perso desitjant Sa Illma Senyoria

obuiar uns tan grans excessos mana que sia algu qui gos ni presumisca attentar Jonsella o viuda alguna besant o volent besar o tocant deshonestament aquelles encara que sia ab promesa o intent de casarse ab aquella sens precehir voluntat expresa de llurs pares o mares o auis o auies, tudors curadors o altres de bax del poder dels quals stan sots pena de la vida o de galera perpetua encara que apres de dit besar o altra tocamet deshonest sa seguis matrimoni; si sera fet dit besament o tocamet deshonest ab violentia forsa o quantra voluntat de dita donsellia o viuda y si seran dits actes fets ab voluntat de dites donsellia o viuda pero contra voluntat de sos pares, mares, y altres sobre dits encorregan en pena de deu anys de galera y los que se jactaran de hauer besades o tinguts actes deshonest ab dites doncelles o viudes no essent axi la veritat per arribar a llurs intents de poderse casar ab elles ab les quals altrament nos podrian casar incorreguen en pena de sinch anys de galera.

CAP. Lxxiij

Contra los qui casen donselles contra la seua voluntat, de sos pares, o altres parents

Item per quant en algunes viles de la part forana de cadaldia se casen les donzelles contra la voluntat expresa de sos pares, mares, auis, tudors o curadors o altres sots protectio dels quals stan o sens saberne aquells cosa alguna, y moltes voltes casen ab persones infames o desiguals a elles de ont se seguexen morts, bregas, scandols y perturbacions en lo present Regne lo que no farien si noy hagues persones que solicitassen y tractassen dits matrimonis o mes verament no seduissen ni enganassen aquelles, Perço desitjant sa Senyoria obviar a dits desordes mana y statuex, que no sia ninguna persona que gos tractar matrimoni ab ninguna donzella que sia menor de edad de xxv anys sens consentiment y voluntat expresa de sos pares, auis, tudors, curadors, o altres, sots protectio dels quals stan sots pena de cent lliures o de desterro o de Galera per tres anys en la qual pena encorreran tots los qui consentiran o daran fauor y ajuda a la contractatio de dits matrimonis y en la mateixa pena encorrera lo qui se voldra casar ab dita donsellia y tractara dit matrimoni per si o per interposada persona,

CAP. Lxxiiij

Contra los qui se jactaran de hauer besat o tingut acte deshonest ab alguna dona

Item mana y ordena sa Senyoria per lleuar tota manera de infamia dans y scandols que qualseuol persona que se jactara o auanara dira, o, affirmera hauer ell tingut acte deshonest ab qualseuol dona, viuda, casada, o donsellia fora del sobra dit fi y effecte de casarse ab elles sino sols per infamar o deshonrar aquelles o sos marits, pares, mares, germans o altres parents o altrament per qualseuol altra causa o respecte incidescan ara sia ver ara sia falç, en pena destar una hora al costell o destar trenta dies ala preso y de hauerse adedir publicament y tornar la fama o de desterro o de galera per temps de tres anys atesa la qualitat de la dona marit, pare, o parent, y en la mateixa pena encorreran los qui diran y afirmaran altres hauer tinguts actes deshonest ab ninguna dona viuda, casada o donsellia ara sia ver ara no sia ab tal que no sia dona publica cantonera o altra qui publicament viu deshonestament.

CAP. Lxxv

Contra los qui festegen de nits

Item per lleuar lo mal us y pernicios a la republica dels qui festegen destar denits a la porta o a la escala o dins casa de les donselles aqui festetgen de hont sa seguexen actes y tocaments deshonest y matrimonis clandestins, bregas, v morts, y altres notables scandols; mana y ordena sa Senyoria que qualseuol que denits de apres de hauer tocada la oratio de la Ave Maria stara a la porta, ara sia en lo lliandar ara sia fora en la scala o dins la casa tant en la present ciutat com en les viles incorrega en pena de estar quinze dies a la preso per la primera vegada, y per la segona trenta y per la tercera que sia bandetjat de la ciutat o vila y terme de aquelles per spay de sis mesos.

CAP. Lxxvj

Contra jugadors

Item Mana sa Senyoria que no sia persona alguna qui gos denits ni de dia ni en dies faners ni de festa jugar a ninguna manera de joch de cartes ni de daus en la present ciutat ni fora

de ella ni tenir jochs ni tafureries en ses cases ni gos fer daus ni tenir los per auendre ni altrament sots les penes contengudes en los edictes reals per sos predecessors fetes y manades publicar les quals, quant ab asso, ab tenor de la present en tot y per tot approua com si de mot a mot fossen buydades ab la present, exceptat los cavallers ciutadans, mercaders y altres de stament maior y mitia los quals pusan jugar aqualseuol joch de cartes que no sia joch de cartilla, carta girada, o quarenti. Y los altres de stament menor axi en la present ciutat com en la part forana pujan jugar solament los dies de festes apres de dits los Officis Diuins a cartes que no sia dels jochs de sus exceptats ni sia joc de primera ni de quinola, declarat empero que ningunes persones de ningun estat o condicio puga jugar en cases publicas de jochs ahont se trague os pac taulaie ni cartes ni candelas sots les penes en les sobre dits edictes contingudes.

CAP. Lxxvij

Item mana sa Senyoria que no sia ninguna persona qui de coresma gos jugar a ninguna manera de joch tant de daus cartes com de billes, bolles, torongeta o altra cosa semblant sots pena si jugaran a daus o a cartes en dit temps quels sia doblada la pena que sta contenguda en los edictes reals per sos predecessors fetes y si sera altra manera de joch incorregan en pena de sinch lliures per obres del hospital general de la present ciutat de la qual nos puga fer gracia ninguna y sino tindran que pagar staran quinse dies a la preso, acceptat que puga jugar a Pilota apres de mitg dia puy no sia de dia de diuendres sots la matexa pena.

CAP. Lxxviii

Item mana y ordena sa Senyoria que en nignun temps se puga jugar a fiar, ni de dines guanyats en joch se puga fer nignun acte contracte ni altre obligasio, manant a qualseuol officials del present Regne no fassen judici ni fassen pagar nignuns diners guanyats en qualseuol manera de joch com sa Senyoria tinga y declare ab la present les dites actions, actes, contractes, y qualseuols obligations per nullas inualides y de nignun fi cami e valer, manant axi matex a qualseuol notaris que no reban tals contractes actes ni obligations per via di-

recte ni indirecte sots pena de cent lliures applicadores los dos terços als coffrens reals y lo terç al acussador encara que sia lo mateix qui ha feta la obligatio.

CAP. Lxxviii

Contra vagabundos

Item per quant de no voler treballar los homens de treball ni voler star ab amo sen seguexen molt danys y entrels altres que se auesan a robar, Perço sa Senyoria prouehex y ordena que tots los vagabundos que staran sens amo y no treballen en alguns officis dins tres dies apres de la publicatio de la present crida se hagen de posar ab amo y treballar o hagen de buydar la ciutat vila o lloch ahont staran y dins deu dies de tota la ylla, sots pena que si passats dins dies seran trobats sens amo sels fera correr la vila e incidiran en pena de servir les galeras de la Magestat per temps de tres anys.

CAP. Lxxx

Item mana sa senyoria que no sia persona alguna axi hom com dona que sia sana y puga treballar y guanyarse la vida qui gosa de star hora en auant anar demanant almoynes per les portes; ni per camins iglesies o altres parts sots pena de esser tinguts per vacamundos y com a tots sens altre persona sian castigats y punits.

CAP. Lxxxj

Item diu mana y noifica que qualseuol jornalero o altra qualseuol persona que no tindra casa o habitatio propia o llogada y jugara en qualseuol manera de joch en dia fener o de diumenge o festa manada axi de nit que dia sia tingut y reputat per vertader vacabundo y com a tal punit y castigat com sia cert que volent fer feyna ab molta facilitat trobarian quilts ni donaria y per just y rehonable preu los llogaria y dexten de fer ho y llogarse per poder jugar y emborratxar per hostals, bodegons y tauernes.

CAP. Lxxxij

Contra los qui beuhen o menjan en hostals o tauernes tenint casa

Item considerant sa Senyoria los grans abu-

sos vicis y pecats ques cometen en los hostals, bodegons y tauernes axi en la present ciutat com en altres viles y lloch; del present regne en los quals moltes persones dexant ses mullers fills y familia golafretjant y emborratxantse standies y nits de hont sa seguexen grans inconuenients y notables danys en perjudici de la cosa publica; Pero sa Illma S.^{ra} volent obuiar atals desordes, diu notifica y mana que nigin hostaler, bodagoner o tauerner, o altre persona semblant gos ni presumesca de dia ni de nit per metra que en sa casa menge ni bega ni stiga de dia ni de nit nigura persona que no sia estrangera o pasatgera exceptats treballadors y menestrals que fassan sa feyna y no sian vacabundos y no tingan casa o habitatio propia o llogada dins la cual ells matexos o son pare, germa, amo o altra qualseuol persona los fan la despesa sot pena per a dits hostalers tauerners y bodagoners quels seran lleuades les portes de la casa y staran al costell per spay de una hora y los qui menjaran, beuran, dormiran, o staran en dites cases pagaran deu lliures lo terç al acusador o al official quils pendra y seruiran a la obra dela fortificatio a ses propries despeses per spay de un mes.

CAP. Lxxxiiij

Contra los officials qui entren en tauernes o bodegons

Item per quant alguns officials oblidats del offici que tenen donant de si molt mal aximpli no dubten de menjar y beure en hostals y tauernes de la present ciutat; Perso mana y ordena sa Senyoria que qualseuol official de qualseuol genero o specie que sia que sera trobat dins nigin hostel bodego o tauerna sino constara esser hi entrat per manament de sa Senyoria o de algu dels Mag.^{chs} doctors del real concell o de altres officials superiors o altrement per causa justa necessaria o util a la regia cort, incidescan en pena de priuatiu de llurs officis y de star un mes a la preso.

CAP. Lxxxiiij

Prohibitio de cassar

Item per la gran utilitat que redunda al present Regne de esser prouehit de carns mana y statuex sa Senyoria que no sia persona alguna

qui gos cassar perdius, cunills, llebres, ni altra genero de cassa de nigura forma ni manera del dia de Pasqua de resurrectio fins tot lo mes de Juny inclusie, sots la pena de deu lliures y los instruments o cans perduts aplicadores, çoes, los instruments o cans al official quils pendra y los dines dos terços als cofrens reals y lo ters al acusador.

CAP. Lxxxv

Item mana sa Senyoria que no sia persona alguna que en nigin temps del any gos cassar perdius ab losas, ab caldera, ab bou, ab filats o deurrica, ni gos cassar llebres ni conills ab scopeta, arcabus, pedrenyal, ballesta, ni ab llassos, ni ab reclam o brill, sots pena de deu lliures aplicadores als cofrens Reals y lo ters al acusador.

CAP. Lxxxvj

Item mana y ordena que no sia persona alguna que de nigura manera ab nigin genero de instruments o enginy gos cassar pendre ni matar nigin cervo sots la matexa pena sens licentia expresa de sa Senyoria.

CAP. Lxxxvij

Declaratio dels capitols precedents

Item per llevar tots scrupols y dubtes de dret statuex y declara sa Senyoria que qualseuols officials pugan acusar en qualseuol dels capitols sobre dits axi com qualseuol persona particular y hagen lo premi en dits capitols promes.

CAP. Lxxxviiij

Declaratio del matex

Item per la matexa raho per llevar tots scrupols declara y notifica sa Senyoria precehint delliberatio del Real concell ser sa voluntat e intentio que los contrafahents als capitols del present edictes o qualseuol de aquells encarregan en les penes en dits capitols de dits edictes contengudes encare que no sian stats presos o trobats en dits delictes puy hauer aquells comessos y hauer contrauengut a dits capitols.

Declaratio del matex

E per quant es conforma a justicia que les penes sien diuersificades augmentades y aliviades segons la diuersitat de les personas fets y temps y altres circumstancies ho requerexen; Perso y altrament sa Illma Senyoria ab deliberatio del Real Consell diu statuex y ordena que en tots y qualseuol casos contenguts en los capitols dels presents edictes pugan esser imposades altres maiors o menors penes a arbitre de sa Senyoria y del Real consell lo qual arbitre puga esser stes fins a mort natural inclusive en los casos que la atrocitat del delictes segons la qualitat de la persona del cas temps y altres circumstancies ab justicia ho requiran.

I per que totes les sus dites coses sian atot hom manifestas y nigu no puga ignorantia allegar, mana sa Senyoria esser feta y publicada la present publica crida per los llochs acostumats de la present ciutat y encara en altres viles y llochs acostumats del present Regne — Don Luis Vich. — V.^t Mitjavila, R. — V.^t Verf. — V.^t Miralles.

17 Janer 1584 publicada, — «publicada fonch la present crida real per la ciutat de Malorca per Toni Bonet y sos companyons, etc.

ARXIU HISTÒRIC DE MALLORCA. — Cúria de la Governació. — *Libr. Pregons*. 1577 ad 1594 fols. 128 ad 145).

ENRIC FAJARNÉS,
Cronista d'Eivissa.

DATOS PARA LA HISTORIA DE MANACOR

IV

Revisió de fites de l'alqueria d'En Llorenç de Perdines

1358

Es mana als batlles de Manacor i d'Artá intervenguen en la revisió de les confrontes de dita alqueria i possessions contigües.

De part del lochtinent del senyor Rey.

Als amats los batles de Manacor e de Artá nos es estat supplicat exposat per en llorenç perdines dient que ha una alqueria contigua ab algunes possessions les quals son en los termes dels vostres batlles entre les dites alqueries e possessions son alcunes fites ho termens ficades les quals per passament de lonch temps se son cunsumades entant que quaix no paren o nos mostren be sobre terra hans leugerament segons ques diu per lo dit llorenç per desfalliment de mostra de les dites fites se poria en esdavanidor moure questio entre lo dit llorenç de una

part els demunt dit delaltre perque ha sopplacat anos lo dit llorenç que sobre les dites coses lo dejam prouehir de ramey de justicia. E nos attanents la dita supplicatio esser justa volem las dites parts guardar e lunyar de plet e de questio. Emperso vos dehim eus manam esprement que vista la present si e quant per lo dit llorenç raquest serets fassats manament sots certa pena al fisch del dit senyor Rey applicadores als possessehidors de les dites possessions contigues e confrontables ab les possessions de la dita alqueria so es cascun de vos a aquelles les quals son dels vostres batlles que die cert per vos a les dites parts assignador sien en los llochs hon ficades estan les dites fites e des demunt cascuna de les dites fites fets fer a les dites parts e acumunes masions lurs j marlet de pedre e de morter alt de terra en tal manera que puguen be. E si alguns dels demunt dits qontrediran no uolent pagar a la part a ell pertanyent a les macions que costaran los dits marlets aquell forsats de pagar si donchs no allagaue rahons per les quals no entenes esser tengut pagar a les dites masions o no deura fer les dites fites o marlets alaqual assignats die cert a comparar deuant nos per verificar les dites rahons sots la dita pena de la qual nos certificats per vostra letra. E asso

(1) Vegi's, T. XXII (1928), pp 134 sgts.

no mudets. Dat. Maioricis secunda die augusti anno anatiuitate Domini M^o CCC^o l viij.—Ray-mundus vidit.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1358, n.º 20, sens foliar.

V

Obres en la esglèsia de Bellver

1389

Que els ciutadans de Mallorca haguent possessions en el terme de Bellver (avui Sant Llorenç Descardessar) deguen contribuir a les talles fetes per l'obra de dita esglèsia.

Manachor

En Ffrancesc sa garriga etc. Alamat lo batle de manachor o asson lochtinent saluts e dileccio. Devant nos es comparagut en monserrat eritgens jurat lany present del loch de belluer axi en nom seu com dels altres conjurats seus dient que jacsia tots los ciutedans hauent possessions en les parroquies de ffora daien apagar e contribuir en obres de esgleya empero que asso no contrestant alguns ciutedans hauent possessions en lo dit loch de belluer so es en Guillelmo Oliues Johan des portell Guillelmo des portell e lo hereu del honrat en Rodrigo de vergua contredien pagar so en que son stats taxats en dos talls novellament fets per la obra de la esgleya del dit loch. Emperamordasso suplicat a nos sobre les dites coses esser prouehit de remey de justícia auos dehim e manam sots pena de xxv lliures al fisch Reyal aplicadores que si atrobarets que lo dit tall sia fet per la obra de la dita esgleya segons que dit es forsets los dits ciutedans en pagar tot so e quant son stats en lo dit talls taxats fahent liurar als dits jurats dels preus procehits dalcuns bens de la heretat del dit Rodrigo de vergua venuts a instancia de creedors en poder del depositari de la vostra cort stants tot so en quant lo dit hereu e sos bens sien stats taxats en lo dit tall. Dat en Mallorques a xxx dies de satembre any MCCClxxx nou —vidit Anthonius.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres comunes* de 1389, n.º 59, sens foliar.

VI

Festes solemnes de Sant Jaume i Santa Anna

1389

Precaucions de les Autoritats per mantenir l'ordre durant llur celebració.

Manachor

Lo governador de Mallorques

En batle. Ja sabets axi con cascun anys los dies de sent jacme e de sancta anna se fa gran festa en la dita parroquia ala solempnitat de les quals venen moltes e diuerses persones axi de Ciutat com de diuerses parroquies deffora. Emperço nos volents a la indempnitat de la dita parroquia e daquelles qui en aquella vendran per tot nostre poder prouehim avos dehim e manam sots pena de sinquanta lliures al fisch Reyal aplicadores que fassats fer crida de part nostra per los lochs acostumats de vostra batliu que alcuna persona de qualseuol ley condicio o stament sie no gos portar alcunes armes vedades les vespres de les dessus dites festes ni los jorns daquells los quals seran diumenge e diluns propuinent sots pena de perdre aquelles manant avos que si algun fara lo contrari que de presens sots la pena desudita aquelles armes li leuets E no res meyns los dits dies é nits de les dites festes anats be acompanyat feent vostra cercha per la dita parroquia e fets tals prouisions que per colpa o negligencia vostra remor o brega nos puscha seguir en aquella. En altre manera seria imputats a vos e a vostres bens e si per ventura algun assegera moure remor e deffets la moura aquell aytal de presens prenets e pres dins la preso Reyal de Mallorques remetets parquen puscha fer aquella justícia ques pertany. Dat. en Mallorques a xxj de juliol lany de la natiuitat de nostre Senyor MCCC lxxx nou.—Vidit Anthonius.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1389 n.º 59, sens foliar.

VII

Pou morisc a Bellver

1396

Qüestió entre En Joan Navata, de Petra, i En Guillem Ferrer, de Bellver, per l'ampru que aquest preten tenir a l'aigua d'un pou morisc del susdit llo: de Bellver.

Manachor

En berenguer de montegut donzell etc Al amat lo batle de manachor o asson lochtinent saluts e dileccio. Per part den Guillesmo ferrer del loch de bellueer dequexa parroquia es stat deuant nos proposat de jaçsia ell hage obten guda sentencia en la questio qui deuant vos ses menada entre ell duna part e en Johan nauata de la parroquia de Petra de la altra sobre lo empru de la ayga de hun pou morisch de la qual setencia per lo dit Johan nauata es stat a nos appellat la qual appellacio penjant lo dit Johan nauata assage priuar del empru de la dita ayga del dit pou lo dit Guillem ferrer en euident dan e preiudici del dit Guillem lo qual no pot abeurar son bestiar en lo dit pou segons aferma. Em paramor dasso a vos dehim e manam sots pena de xxv lliures al fisch reval aplicadores que lo dit Guillem ferrer en la possessio del dit empru de la ayga del dit pou en la qual es conseruets e en aquella mantengats fins stro e quant per nos sia conegut sis pertany aell e no lo dit empru com segons disposicio de dret negun dege esser priuat de la sua cosa penjant appellacio e asso en altra manera no mudets si la dita pena esquiuar volets. Dat. en Mallorques a xx dies de juny del any M CCC. x Csis. Vidit Jacobus.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1396, n.º 70, v.º dupº sens foliar.

VIII

Jocs de ballesta

1392

Ordenant que se fas a nova mostra en lloc no perillós de Manacor per exercitar-se els habitants de dita vila en el joc de ballesta.

Manacor

En ffrancesc sagarriga etc. Al amat lo bat-

le de manacor o asson lochtinent saluts e dileccio. Deuant nos es comparegut en Guillem collell districtual vostro en nom seu e de molts daltres habitants de vostra parroquia que acustuman de jugar al joch de la ballesta segons dien que jacsia ell e los altres habitants hagen acustumat de jugar al dit joch de la ballesta de molt de temps aensar en les mostres acustumades empero que vos a requesta dels jurats de vostra parroquia affermans la dita mostra esser en loch perillos vedats als dits habitants les dites mostres no auent assignat altre loch en lo qual puxen jugar al dit joch de ballesta lo qual es molt profitos esser continuat per los habitants daquest Regne majorment en les marines de aquell. Emperamordasso suplicat a nos sobre les dites coses esser prouehit de remey de justicia auos deim e manam sots pena de l lliures al fisch reval aplicadores que si la dita mostra es en loch perillos segons que per los dits jurats es afermat fassats manament de part nostra a aquells que dins viij jorns primers vinents del die que lo dit manament fet sera auant comptadors hagen assignada e feta a messio de la vniuersitat de la dita parroquia altra mostra en loch no perillos en la qual los dits habitants puxen continuar lo dit joch de la ballesta sots la pena demunt continguda de la qual en lurs bens seria feta exequicio si lo contrari era fet. Dat. en Mallorques a xvj dies dagost lany MCCClxxxij.— vidit Matheus.

ARCH. HIST. DE MALLORCA. *Lib. de Lletres Comunes* de 1392, n.º 66, sens foliar.

IX

1396

Manachor

En berenguer de montagut donzell etc Al amat lo batle de Manachor o asson lochtinent saluts e dileccio. Con nos en altra letra nostra haguessem manat que per los jurats de vostra parroquia fessets fer e edificar una mostra en lo loch per nos stants en la dita parroquia. Molt ha ordonat e assignat satisfent an Jacme seua en la possessio del qual la dita mostra es assignade so que menys valria per raho de la dita mostra la qual mostra segons que hauem entes los dits jurats no han curada fer per la qual cosa los habitants de la dita parroquia no poden jugar al joch de la ballesta del qual joch se segueix gran profit maiorment en los lochs de

les marines. Emparamordasso a suplicacio sobre les dites coses a nos feta a vos dehim e manam sots pena de C lliures al fisch rey al aplicadores que exeguint la dita nostra letra segons se forma e tenor fassats fer e construir la dita mostra. En altra manera siats cert que de vostres bens fareiem exhegir e haver la dita pena. Dat. en Mallorques a xiiij de juny lany M. CCC. x C sis.—Vidit Jacobus.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1396, n.º 70 dupº sens foliar.

X

1397

Prohibint desfer dita mostra.

Manachor

En berenguer de Montagut etc. Alamat lo batle de Manachor o asson lochtinent saluts e dileccio. Per part dels jurats daquexa parroquia es estat deuant nos proposat que ells per comuna vtilitat de la cosa publica de la dita parroquia e per so que en la dita parroquia en la

qual ha gran marina hage molts ballesters qui en cars de necessitat puxen les dites marines deffendre dels ananichs han feta vna mostra per jugar al joch de la ballesta e que alguns dels habitants daquexa parroquia dien e manassen que la dita mostra desfaran denits de ques seguiria gran dan e perjudici a la dita vniuersitat e cosa publica de la dita parroquia porque suplicat anos sobre asso esser per justicia prouehit a vos dehim e manam sots pena de xxv lliures que con request ne serets fassats fer crida publica en vostre batliu que alcuna persona de qualseuol condicio o stament sia ne gosie desfer en tot ne pertida de nits ne de dies la dita mostra sots pena de cors e de debers de la qual crida con feta sera fets scriptura en vostra cort per so que migensant aquella se puxa procehir e auentat contra aquells qui menyspreciant nostres manaments faran lo contrari. Dat en Mallorques a xviiij dies de maig any MCCCxCvij.—Vidit Jacobus.

ARCH. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1397, n.º 72, sens foliar.

JOSÉ RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA.

DIETARI DEL DR FIOIOL

(1782)

11.—A la tarde es vingut el Dr. Quart ab un tal Sabater de Sineu, a conferenciar sobre el intestat del Rector Sabater de Binisalem.

13.—A la tarde el Escriba Planes y Arrom me han entregat en el primer estudi el Decret del Comendant que declare que el Asesor de Milicias no deu fer causes criminals y que se deu tornar a Bauza, etc.

He dictat a la nit a el Notari Socies el testament de la Sra. Angela neboda del Dr. Torello.

14.—Antes de mitx dia som anat a donar el bon dia a me Mare que fa festa.

A mitx dia he enviat a me Mare un flasquet ordinari de ví de montona, dues patates y sis rosquilles de Sineu: De retorn me ha enviat Llorens un canari ben groch y net per posar, como lo he posat a la cria, unich.

15.—Es vingut el xebech correu, y en ell

la executoria de Taverner de Llumajor: y los despachos de Regidor de D.ⁿ Eliseo Belloto.

17.—He encomenat per la tarde a un capella de Manacor Gelebert em fes fer de terra una figura de Maria Santissima de Montserrat, y per la forma li he entregat una estampa comuna de las que tenen goigs

19.—La S.^{ra} es volgude surtir al mati a la quadre gran, y alli ha estat tot el dia: pero a la nit la he feta pasar en el quarto del carrero: no tare quant surtira.

20.—D.ⁿ Geroni Palou de Comasema es vingut al mati; y me ha demanat volgues treurer a grau a son fill, si es per axo.

He comprat una estora de espart feta nova per la alcova del carrero: ha costat 2 lliures dich 40 sous.: y te tretza palms y mitx en quadro.

El Sor Ramon Frau es vingut a mon estudi y no havent volgut abaxar del seu credit sino fins a 50 lliures y oferintli yo pagarli dos tersos; sen es anat picat.

21.—A les tres y mitje de la tarde o poch antes es vingut el Sor Barthomeu Vicens P.^{re} ab el Sor Venrell y Galera per proseguir en mon estudi la inspeccio de llibres de Santa Catherina de Sena per la Amortisacio: y se ha concluit: he entregat a dit P.^{re} los dits 3 llibres que yo guardave paraque los torn luego a dit convent.

Dita tarde som anat a parlar al Sor Comendat Viialba: el qual me ha entregat un plech de la Condesa de Munter y dins ell es vingut el poder general a mon favor y una carta per el Marques Reguer.

22.—Me Mare y Llorens son vinguts tocat Ave-Maria a visitarme per haver sabut que yo estave encadernat.

He pagat al Patro 25 sous 6 diners per dos gabies y son dret de Moll, duitas de Barcelona.

23.—Una vidua de Santanyí y un fiastre seu anomenat Damia fill de Miquel Jaume Rigo: me han demanat los donas un consei per escrit sobre varies dificultats: te dues planes firmades: me han dat 12 sous

25.—He cobrat 34 sous que ha pagat el ti xedor Barthomeu Petit per quatre famellas canarias a 8 sous 6 diners. Surt de la parroquia.

He comprat un mocador de seda per la S.^{ra} per 14 sous.

27.—A la tarde som anat a Case de Mestre Biel escultor, dat una capse de tabach a se Muller y de alli som anat a vourer en case del Pintor veinat Muntaner el quadro de Sant Sebestia: el que han aportat a la nit matexa.

28.—Per ma del Sor Miquel he pagat a el Pintor Muntaner 21 sous 4 diners del valor del quadro de Sant Sebestià, respecta que ahir rebe a compte sinch duros en or.

Primer abril dimars.—La Mare Priora de Santa Catherina de Sena me envia un platet de Buñols comuns; dat al escola 1 sou: es dit plat a modo deribella.

He enviat a me Mare vuit buñols los mes grosos del nombre de los 30 que se han dit.

2.—A las 4 de la tarde he assistit a la Junta en la germanad de Sant Francesch en que se ha llegit la carta del Secretari del Bisbe sobre no voler en la Processo del Dimars Sant, aquells vestits de sach: se ha acordat segons se veu en la resposta son cumpliment.

Som anat a visitar a D.^{na} Francesch Ferrer

que esta sangrat, y havem perlat sobre Catharina.

3.—Antonina Ana va a la capella, y per dins les quadres y aguaita tota la tarde.

Llaud du Maleta y gracia de grande a Sollerich y terna de Jutge. Som anat a fer visita a F. Perez a qui ahir en Manacor lo elegiren Prior.

9.—A las 3 de la tarde he assistit a les conclusions de lleis (esent Padri el D.^{or} Borrás) que se han aprovat a D.^{na} Francesch Garcia de Leyba: han argumentat Bisquerra, Serra, Ferrer, Auli: Propina mitja 3 sous Devia Bisquerra ser el ultim segons el torn.

10.—A las 4 de la tarde he assistit a la llistoneta de punts que ha dit el tal Leyba sobre el cap: Ad abolendam de hereticis: despres dels arguments de Bisquerra, Fiol, Ferra, se li ha conferit el Bachiller. Propina 15 sous 8 diners.

Este dia estave destinat per el Rector per pendrer Punts per la Cathedra de Escripura, pero per no haver assistit secretari, Vedel ni altri, y per el Auto del Real Acuerdo de vuy se ha dilatat.

Este mateix dia he treballat los Capitols defensoris del Mariner Christofol de Alba, sobre mort.

D Francesch Berard me ha regalat un platet de Mantega pens serà 2 lliures.

Es vinguda D.^{na} Angela Ballester Cathalana filla del Capita de llaves que viu prop la capella la Pau y me ha entregat la clau dels estudis de baix quarter dient que el Diumenge ley entrega Angela Marques, Muller de un Suiz y que sen era anada a Fransa ab lo xabech del Patro Ribera: deu 15 Mesos a raho de deu lliures pues no ha pagat res.

Margalida Monge me Germana me ha enviat 3 rollos y una olleta envernissade de llet de Mella, dat 1 sou.

14.—El Procurador de Cartoxa me ha regalat un card.

A la tarde que es estade la Processo dels Capuchins, no he convidat a algu; pero las fillas de Bover Mercader y altres son vingudes y han aguaitat.

Antes de la Processo alli en las cases altes del meu hort es vingut el Notari Rosello y Quintane y alli se ha estipulat y firmat la Donacio de la Vidua Llinas del Barber, a favor de la Muller de mestre Biel el Escultor.

En la Processo he assistit apartant hasta amb

lo D.^{or} Bernat Contesti: no ey ha hagut vestits de sach, lo demes si.

15.—A les 8 del matí he assistit a la Universidad a una junta de 4 collegis, en que se ha llegit una orde del Rey confirmatoria de la de 1771 de no valer los cursos de los convents a menos que tengan privilegi de agregacio: se ha acordat son cumpliment. Despres D.ⁿ Francesch Ferrer ha fet la arenga de despedida puis acaba el Dijous Sant: ningu ha respost.

Me germane de Sta Catherina envia quatre rollos, y dotze rosquilletes a modo de primas petitoyas: dat 1 sou.

La Sta ha estat a la finestra de la quadre baix lo galliner y ha mirat la Processo de Sant Francesch sens descomprendre.

16.—El Sor Guiscafre de Arta me ha enviat una añella ordinaria: dat 2 sous.

El comenador de Sant Antoni envia una añelleta: dat 1 sou.

A la tarde tota la he empleade ab el Dr Joseph March en mon estudi per adelantar la liquidacio dels bens de Ribera.

He comprat un bosotet de cabeyera per 18 sous.

17.—Havent dexat mitx dol, som anat a la tarde ab Llorens y el Sor Miquel a visitar Cases Santes: hem vist la Processo dins Santa Catharina a las 4 y entre tot hem visitat 28 monuments.

El Marques Pueyo envia un Molto. 2 sous.

El Sor Moragues del carrer Sant Miquel altre dos sous.

El Sindich Danus altre añella bona; 2 sous.

El Pare de Llorens soldat de cas conte altre; 2 sous.

Lamon Vila de Sant agni altre bona; 2 sous.

Al mati he enviat als Capuchins una bugia llargue per ferna dues; y altre a las Capuchines per Monument.

18.—Han aportat de case del Marques de Vilafranca un Molto negra bo; dat 3 sous.

Han enviat de Case Ferrandell un molto blanc; y mes 10 lliures de la Advocacio de Nadal dat 6 sous.

He enviat al Metja Llabres el Molto de Case del Marques Pueyo.

He enviat a las Capuchinas una añella bona la de vila de Santagni.

He enviat a Santa Catharina de Sena el moltonet o añell gros molt, que es de Moragues, esto es en retorn de una añella que la Priora havia enviade.

He enviat als Capuchins la añella bona que envia el Pare de Llorens soldat.

Ha aportat el cocher de la Condesa, del Conde de Ayamans un molto; dat 3 sous.

La Processo de Sant Francesch es sortida despres de haver acabat el enterro de la Seu a las 6 ³/₄, y era ya de nit quant es entrade. Lo noto perque ahir no entra a la Seu la del Hospital, que entra antes de las 6 ³/₄.

19.—La Ciutat este mati ha elegit Rector de la Universidad a D.ⁿ Francesch Togores.

El Marques de Bellpuig ha enviat un Moltonet: dat 2 sous 6 d.

Cosme Llado de Son Cosmet de Campos una añella: 2 sous.

He enviat esta añella a las Cases de Sant Cayetano per rostir.

Lamon Dols taverner de Santa Maria aporta un paneroi de panses y vi mitx flasco.

He pagat a mestra Pera Suñer forner 30 lliures 3 sous 4 diners a compta del Pa dels criats.

He enviat a Son Fuster per pesturar quatre moltons, el un sull de ferrandell, altres dos ab bañes grosas esto es un negre del Marques Sureda, altre blanch del Conde de Ayamans, y el petit del Marques Bellpuig.

He rebut de D.ⁿ Juan Torella per ma del seu cocher sis lliures per mitx any de lloguer de la Cotcheria de las mias casas a la Volta den Jolit: comensa dia 16.

Juan criat de Bonaventura ha aportat tres Penades a tornar quant ferem las nostres.

Tinch entes que esta tarde ha jurat en ma de su Ilima. D.ⁿ Francesch Togores el empleo de Rector de la Universidad.

21.—He rebut del P. Agusti Procurador del Carme 9 lliures 1 sou 4 diners per la Advocacio; dat per misa 6 sous.

Se han fet panades en case de mitja añella son 24 compresa una de Ossos.

He enviat a Margarita Monje dos flaons de Santa Catherina, y dos panades de Bonaventura. Noto que me ha enviat dos barrets de cotó.

22.—A las 2 de la matinade ha donat fondo el xabech correu y en ell es vinguda la novia de Ferrandell, este, y tambe el ingenier sogre de Fabregues: he rebut carte de la condesa de Munter y de Lluli de Cartagena.

A la tarde som anat a visitar a Sor Ferrandell a donarli la enhora bona de la Neboda nova.

24.—Al mati som anat a case de D.^{na} Bea-

triu Torrandell y Net Vidua a donarli la enhora bona de la sentència del Consell confirmatoria de la de Mallorca y a D.ⁿ Togores.

Despres som anat a las 10 a Casa de Ferrandell a donar la enhora bona a D.^{na} Ana de la Novia; esta encare no se era alsade.

Han aportat de Case del Mariner del Correu Miquel Vidal el tom *Ars dechim*, vingut de Barcelona son preu 8 pesetas.

Catharina de Valldemosa o se cuñade Novia envia un paneroi ab 3 essas bascuit y confits grosos y menuts.

25.—He dictat a Palau Procurador de D.ⁿ Eliseo Belloto el parer sobre el fideicomis de D.^{na} Eudomia Descallar.

Sen va Maleta ab llaud a Barcelona no he escrit a nigu.

26 *disapte*.—El capella Barthomeu de ses Monjes me aporta per un allot la figura de terra de Montserrat feta a Manacor, que em regala el capella Gelabert.

Vaitx a fer una volta desde la Portella fins a Jesus ab el Dr Vallespir y Juan Muntaner.

28.—Per el mati han sangrat a Vicensa per raho de ochipella.

Som anat a la Boda o refresch de case de Ferrandell, en que ha comensat el ball a las deu.

Som anat a visitar a me Mare, y al Vicari de Fornalutx Estade y al Rector de Soller Nadal.

Primer maig.—Es vingut el esculptor Mestre Biel y li he regalat tabach umplintli una capse de fust gran.

A la nit han aportat de Case del dit un quadro quadrat gros vase deurada, la Salutacio, que me regala.

2 *divendres*.—Som anat a fer visita al gran Prior germa del Canonge Pasqual Callar, vingut ahir en dos Fragates.

Entre mitx dia y vespres es vingude me Mare, ab Miquel Riera y se Muller y un fiet, a donarme el pesame de Catharina li he dat al ninet, dues rosquillas de Sineu, una taronge xina, y un aubercoch confitat.

He enviat a Margarita Monje un duret de or per treball de 4 barrets; mes un bruyol de oli.

He pagat vint sous al llantarn del call esto es 8 sous per 4 vidres del lligador y 12 sous cumpliment del Regador de llauna, la llauna es mia.

8.—Se ha adobat el quadro figura la salu-

tacio regalat; y Francesch Riutord pintor res ha volgut.

Es vingut al mati el Dr March havem concordat les escriptures de liquidacio del Marques del Reguer que firmaré.

10.—El Vedel ha fet apercibiment a los estudiants de lleis a fi de que vajan a escriurer.

He cobrat 9 sous del valor de una canaria venuda ahir.

El P. Socies de la Misio es vingut a dirme en nom de D.ⁿ Geroni Berard que si volia yo podia escusarse proseguir el arbitrament y liquidacio. He respost que convenia, si era ofender a son Pare: ab este som anat la mateixa tarde antes a case del Dr Ferragut.

13.—He cobrat 12 sous del Sor Jaume Vidal Banus de Felanitx per un vot que he firmat.

A la nit es vingut Miquel Serra mon cosi dientme que cediria per mi, si volia yo ser Advocat perpetuo de la ciutat; li he respost que yo no admetria tal empleo: al mateix temps li he insinuat que yo hauria admes ser jutje de Lloseta y me dit que temps havia cedit per mi y que practicaria les diligencias.

El mati de este día he proseguit a dictar en la Universitat; han escrit tres.

16.—Entre mitx dia y vespres es vinguda me Mare: y haventme dit la indisposicio de ventrei de Llorens, li he entregat un flasquet de resolis de figarra. (?)

A las deu y mitja som anat a Sancta Catharina de Sena y alli ab el P. Confesor la Priora y Mares de consei han acordat lo arrandament del Predi Santa Eulalia per 460 lliures.

19.—A mitx dia som anat a Case de me Mare y li he regalat unas Ulleras cercols de plate, que ha dit li venian molt be.

He enviat a me Mare per ma de Vicensa tot el coto fluix que tenia yo, que era tot el cullit este any y lo any pasat de tres cotoners grossos del jardinet; y segons el tanteo son cosa de una lliura el qual ha de filar per fer gipons per mi y Llorens. Lamon Verd de Andraix me ha regalat una gerreta de llet. He enviat a me Mare quatre escudellas mesusades de esta llet de Cabre.

25.—He dictat a D.ⁿ Pedro Bolo Ajudant la conclusio y autos de comprovacio del cos de Delicta sobre el soldat fuit del calaboso.

He enconrat baix la porta del meu estudi un paper anonim en que se me avisa dels excessos de la Neboda de Juana cuinera.

31.—He cobrat del Sor Bernat Garau Re-

ceptor vint lliures per 3 mesos de Advocat de pobres.

Tota la tarde he empleat en el informe que he enviat al general sobre exempcio dels oficials de las Vilas per talles visinals.

He pagat al mitjaner 6 lliures 8 sous 6 diners esto es 18 sous per dos dotzenes de mitjans de paiment.

4 juny.—He entregat a el Patro del Correu Miquel Vidal vuitante pesas de 8: que son 4 pesetas per el llibre *Ars dequim*.

A la nit el xabech correu se es partit y en ell el Gran Prior Callar.

6.—He conferenciat mati y tarde ab el P. Prior de Cartoxa sobre el assumpto de San Magi y he fet la minuta del Proces del assumpto.

7 disapte.—He treballat el meu parer para-que dita comunidad Resolgue y la he entregada al P. Director.

He pagat al farrer del carrer del llums 16 sous per quatre frontises y 4 biulons per las persianas.

Es vingut a mon estudi Francesch Palet y Basa y li he donat esperansa de treurer a grau a son fill el mes que ve, si lo trop habil.

En dita tarde he tingut la conferencia en mon estudi de D.ⁿ Eliseo, Feliu, Danus y Palou sobre los comptes de D.ⁿ Bordils.

8.—Combreg en la missio ab el Sr Garaus, no obstant de estarme molt refredat de cadarn.

A la tarde som anat a Sta Catharina y he regalat a me germane en la Porteria un estel y un cor farsit de confitura, y dues rosquillas de Sineu y la he vista de prop.

Llorens antes de vespres es vingut y me ha regalat un ovat gros figura Sant Joachim.

A la nit Arrom me ha dit estava en animo que el Conde em nombraria Jutga, respecta que Miquel Serra havia cedit de la pretencio que tenia a dita judicatura de Lloseta.

9.—2^a festa de Pentecostes.

A las set dos quarts del mati som partit per anar a Son Teulari de las Monjes Catherinas en compania del Dr Pol confessor, del Sr Barthomeu Vicens, Pre. y de Juan Arrom y tambe de un licenciado de case del dit Pre.

Som arribats a Son Juan Arnau a las onze y vista la case havem proseguit y arribats en Sineu a Case del capella Font a las dotse y dos quarts havem dinat.

A las tres o poch antes som anats a visitar las Religiosas de Sineu; a la grade he entregat a Sor Maria filla del Sindich los Rosariets que

per ella o per Sor Sabater me havia entregat Sor Serralte y me germane y en retorn me ha entregat sor Torello mitja dotzena rosquillas y 3 dotzenas de botons blancs.

De alli som partits a las quatre dos quarts y som arribats a Santa Margarita en case de dit licenciado Calefat ahont havem dormit.

10.—Despres de dita Misa a las 7 del mati som partits per Santa Eulalia tots junts en la Calesa y havem resolt el modo de compondrer la case.

A la tarde som anats a la garriga de Son Santmarti del Conde de Ayamans y corral que tenia construït el conductor de Santa Eulalia, prop la font dels Porchs.

Despres de les sis nos som restituïts a Santa Margarita ahont havem dormit.

11.—A las nou del mati som partits altre volta los sinch per Sineu: havem arribat en dita Case a las 12 y despres de haver dinat, essent las dues $\frac{3}{4}$, nos som partits per Ciutat en que havem empleat 5 horas justas.

Luego despres he llegides dos cartes del correu, cuya maleta es vinguda vuy.

13.—Se ha concluida la obra del hort devant dels Capuchins. Em som enfadat molt ab en flux per causa de la Paisseta que volia.

He asistit a las 8 al visto bueno dels plechs dels estudiants de lleis: he aturat a deu.

He entregat al forner Suñer una quartera xexa vella.

17.—Es vingut al mati el D.^{or} Caimari qui ha enseñat a los estudiants de lleis Palet y Auli, a informarme.

A la tarde he examinat en la Instituta al dit Palet, y lo he encontrat habil en la Instituta.

18.—Al mati son vinguts a mon estudi el capella Gabriel Salvá y el Dr Auli a demenarme volgues treurer a grau al fill del dit Auli.

A la tarde es vingut dit Auli estudiant, a el que he proposat preguntas sueltas sobre la Instituta: es pesable.

Dita tarde som anat a Case del escultor Mestra Biel Bennasser y alli he mirat plegamins y papers de la vidua Llinas, y alli matex antes son vinguts los Mestras Majors Masquida y Gelabert y han evalorat la botiga de dita Llinas 350 lliures.

19 Corpus.—No he pogut anar a veurer la Processo porque la mia Sta la ha volguda veurer desde el Balco de la Capella.

A la nit he asistit a el refresch en case del

Sor Coronell de Milicias; ha assistit el Comendant.

20.—Comensan el repas de las Materias los estudiants Palet y Auli a las set.

21.—A la tarde som anat a case del D.^{or} Mir y allí ab els D.^{es} Roca, Espinosa y Sureda havem concordat los dos punts de estimacio del Predio, y que se incloguesen los fruits diguts a Odonell y que se acudis a la Audiencia.

A las 3 de la matexa tarde es vingut el xabech correu y en ell el fill de D.ⁿ Joseph Zavalla.

25.—He comprat una raima de paper per 33 sous y es marca de dos Aguilas de Barcelona.

La Muller del escultor Bennasser y la Llinas han estat mes de dos hores en Case.

27.—He tingut el enfado de veurer el pediment en que D.ⁿ Antoni Togores, dirigit de mon onclo Antoni Serra, em recusa en la causa de Antoni Togores pretes fill seu.

He tengut altre enfado de la notificacio de la multa de 25 lliures a instancia de D.ⁿ Geroni Berard.

28.—El D.^{or} March es vingut a mon estudi a disculparse del pediment que firma per D.ⁿ Geroni Berard.

Despres som anat a Case del Sor Regent a la matexa tarde suplicantli remissio de la multa.

30.—En Sant Francesch ha predicat el D.^{or} Barcelo Rector que fonch del Seminari, han oficiat Lobo y Togores Rector.

A la tarde fent cap he assistit a el grau de Theologia que se ha conferit a Juan Sastre y Cervera Collegial; ey ha hagut exordi a la trona en octaves y el *quamquam* del Dr Mulet es estat molt vulgar y a premudes; Propina 4 sous, advertint que antes el Mayol me havia dat los 6 sous de Sindich.

2 juliol.—El correu se es partit a la nit y en ell el fill de Juan Bujosa.

La Mare del D.^{or} Pasqual me ha entregat en Deposit una sinta y altres alacas de or.

6.—Me germane de Sta Catharina me ha enviat del vel de la Veri a Santa Catharina de ahir un platet de menjar blanch una canseledilla y una panedeta de carn y un Pa den Pou.

La Mare del Dr Frontera me ha entregat dues capsas de plate planes vellas per custodia.

11.—De las nou a les onze he registrat llibres del Archiu de la Universitat per el informe de Clar.

Despres som anat a donar la benvinguda a

las onze al Prior del Carme vingut de Menorca demetinade.

Despres he parlat a el P. Marques sobre els comptes per singulos annos de las Artigues.

Ahir rebe la clau de la botigueta y corral del quarter, la muller de un Drago; fa 8 lliures.

He enviat a Margarita Monje el bruyol ple de oli; y una truita de ous ab pebres.

12.—He rebut del P. Marques Procurador del Carme 14 lliures 3 sous 6 diners per la part que ha spectat a dit convent suplir del salari de la liquidacio de Salas Pre.

Mon onclo Onofre ha enviat una olleta de mel de Maig y 12 Peras; retorn sis casques.

13.—Este dia diumenje es surtit en cos de Militar mon cosi Baptista Estade, y me ha visitat.

14.—Vuy han comensat a tirar a la Mar el Xabech nou del Rey.

15.—El P. Prior del Carme me ha enviat una tortadeta de plat de Polla ab confitura y dotse buñols de vent.

De esto he enviat 6 buñols los mes grosos a Florentina y un quarto de tortade.

17.—He assistit fent cap a las 8 del mati a un grau de Theologia en la Congregacio que se ha conferit a Juan Antoni Cifre y Masuti Pre. Padri el P. Puigserver, Dominico, ha assistit el P. Reynes.

El Dr Pasqual a mitx dia ha romput la es pasa atupant dins lo seu estudi a se Muller.

He entregat 48 sous per valor de una bombeta de refredar nova que pesa 4 lliures justes a 12 sous.

He assistit al refresch en case del Marques Vilafranca.

El vicari de fornalutx es vingut y ha dit Misa a la Capella que he oit ab me mare, Llorens, y Baptista y despres havem los 5 berenat de enseimades y xoquolate.

He entregat a Ma Mare antes de anarsen en la sale mia vint lliures dels Aliments, esto es, dues rudes, una dobla, dos durets, dues pesetes y 3 sous 2 diners.

21.—A las 8 del mati he assistit de Padri a las conclusions de lleis, que ha defensades Rafael Palet; han argumentat Dr Borrás, Dr Serra, Dr Garau, Dr Ferrer: Propina 7 sous 10 diners que he tornat a dit defensant. Despres se ha resolt que se donas el bachiller de franch a Francesch Auli, segons la Real cedula.

Antes de mitx dia es vingut el Dr Perello Rector de Santa Maria a interesarme para que

no se desterras de Santa Maria la Muller del Milicia Nebot del P. Barthomeu.

22.—He assistit a la lliço de punts que ha dit a las 8 dit Palet sobre la llei Usufruct. I. D. de usufr. accresc. en que son estats los tentans Borrás, Serra y Dr Auli. Despres a case del graduat han fet casques farsidas, bascuit y vins.

24.—He regalat a Llorens per ma de Juana criade mia una casaquilla y jubo de indiane la mes usada morade.

Al mati he dictat los comptas a Palau sobre el cens de Bordils a Belloto.

El correu es vingut y en ell la noticia de haver promogut al Regent Gregenjan a la Regencia de Pamplona; y Puig Regent aqui.

26.—A la tarde he dictat la lliço canonica en poch mes de una hora a Palet dexeble.

He dictat despres a Mas Notari lo acte de las cases de la Mare del Dr. Bisquerria a Cirer Pre.

A la nit es vingut de Sta Maria el Sor Miquel Dols: ha aportat deu aumuts de esqueola bruta, sembrade a Son Mulet.

3 agost.—La Mare Piora de Santa Catharina ha enviat el Pa de Sant Domingo que son sis cocas: 1 sou.

He cobrat de lamon Cosme de son Fuster 143 lliures cumpliment de siscentas per las tres tersas de que he fet albara; o mes ver me ha fet debitori de 23 lliures 9 sous 7 diners puis el diner no li ha bestat.

4.—Som anat al mati a donar la enhorabona a la germane del Marques del Reguer casade avuy ab D.ⁿ Felip Vilalonga.

Barthomeu Ripoll se es partit per Solter a las tres de la tarde, li he dat 4 rosquillas de Sineu; mes un canari jove mascle per ell, y un vell per el onclo Onofre.

6.—El P. Preposit de Sant Cayetano ha enviat una tortade plat mitjanser: dat 2 sous.

Este matex mati per ma del Sor Miquel he pasat a el Dr Pujals el paper de un full en que fas demostracio que Suau me deu 4000 lliures.

Llorens es vingut y me ha dit que sabia que Suau no volia composicio y que faria peticio.

He cobrat de case de D.ⁿ Francesch Dameto deu lliures per D.ª Catharina hereva de se Tia.

10.—Al matí despres de haver pres punts Palet, som anat a donar el bon dia a Llorens.

A la tarde som anat a Case de Palet en que han servit aigua gelade y xoquolate.

Som anat a donar la benvinguda al Canon-

ge D.ⁿ Antoni Puig vingut de Roma el dia 6 en que desembarca en Arta.

11.—A las 8 del mati Rafel Palet y Llinas ha dit la lliço de Punts major sobre la llei I si servus 9 D. locati y sobre el cap. I. de Jure Patronatus. Inmediatament essent yo tambe Padri ha tingut les conclusions de Auli. No ey ha hagut propina per ser de Cedula el Bachiller. Despres som anat a case de Palet en que se ha servit refresch de bolados, quartos, vins y essas.

12.—He assistit a las 8 del mati a la lliçoneta de punts que ha dita Francesch Auli sobre la lley id quod D. de peric. et com. rei vend. Per esser estat de Gracia no he tingut propina de Padri. Despres som anat a casa sua ahont se ha servit refresch de bolados, escalons y rosquillas de Sineu, de que dins un Paper me han dat 6.

El Mayol ha aportat 6 sous de la lliço de Palet per la propina de Sindich.

13.—Llorens mon germa per ma de mon criat me regala dos ovats grosos ab dos borlas de estam lo un la Mare de Deu del Carme, lo altre Sants aqui aparex Christo.

16.—He enviat a me Mare mitja lliura xoquolate de retjola, dos essas y dos pans den Pou.

Ella me ha enviat per ma de Vicensa las dos tapes de Domas dels dos banquillos llarchs.

A la tarde a las 4 fent cap de collegi he assistit a la Universitat a la Junta en que assistint el canonge Lobo se ha acordat que se procura per el sindich exposar motius a la Audiencia per escusarse la Universitat en tot o en part pagar la partida que demane el Pintor. Mes se ha determinat que suposat el Clavari Llabres volia fer el repartiment a los Cathedra-tichs lo fes per recibo interino, y que se li pasasen los comptes; y ab este motiu havent yo manifestat ser yo el primer pasarlos al Clavari Togores arregladement a la resolucio en que se li nega la gratificacio ha protestat Lobo de nulidad de ella; pero yo he reprotestat, demenant al Rector manas (etc.)

17.—Sant Joaquim. Lamon Dols taverner de Santa Maria me ha regalat un flasco de vi negre y un paneret de juanillos.

La Mare Piora de Santa Catharina me ha regalat un test de aüfagueu; y he dat pastilla y essa ensucrade a las donades.

22.—Lamon Salom de Santagni envia un paner figas de Moro molt grosas,

Al mati he sabut que a la una del mati ha pegat un llamp a la iglesia de les Monjes Catharinas.

A las onze del mati es entrada en el convent de Santa Clara trobant la Porta uberta, la filla del Regent y no ha volgut sortir: pero a la nit el Bisbe la ha treta.

Per un xabech vingut de Cartagena se ha sabut que el dia 11 entra alli la Armade de D.ⁿ Antoni Barcelo que venia de Argel, y havia arresat la Ciutat.

Me mare es vinguda a la nit y me ha duit 14 ramets de coto meu, que ha filat son 15 unses.

23.—He comprat una capse de confitura de dues lliures compres la tare; ha costat al porxo 12 sous.

He comprat, ahir una estora de 12 palms per devant el llit ha costat 12 sous a un sou el palm.

24.—A las 8 del mati som anat a la Universidat y he fet cap a un grau de Canons que se ha conferit a D.ⁿ Francesch Garcia de Leyba. Padri el Dr Borrás. Han assistit los tres inquisidors en cadires y Catifa al costat del altar, a la part del Evangeli segons estil.

He pagat al sastre de Plase 4 lliures 10 sous per un voluntari de llista de erba de faldetas de la S.^{ra}

He dictat al mati al Escriva Muntaner la Provisio entre el P. Picornell trinitari y el cabo Picornell.

A la tarde he dictat a Auli graduando la lliiso canonica.

27.—Al matí som anat a Llonge, y he dictat tots los Decrets y tambe el Auto sobre el recurs de Moncades al regent.

He sabut que vuy es vingut de Valencia el Canonge Quadrado Menorqui.

He emprerat una peseta ala Vidua Llinas, are son sis pesetas que deu.

30.—Som anat a donar la enhora bona al Intendent Ximenez y al Jutge Moscoso que vingueren ahir mati ab el correu.

He enviat al onclo Onofre un mappa de Alger, y un paner casques que vingue ab pomas.

Primer septembre.—A la tarde a las 4 fent cap he assistit a la Junta de la Universidat en que se ha llegit la Real Orde paraque se adme-

ten a la incorporacio los graduats en el collegi de Murcia; y mes la carta firmade del Rey en que exorta la rogativa per el part de la Princesa: se ha acordat en un y altre se fase segons se preven.

He comprat un Potet de tabach de una lliura me ha costat dos durets, menos sinch doblers.

2.—He assistit a la Rogativa que la Audiencia ha feta a Sant Domingo: han assistit el Comendant Regent y Jutges Fiscal y Xacon.

A la tarde he dictat a Auli un bosí que ha volgut mes de lliiso civil.

Palou comensa el repas del titol de actio-nibus alli ahont se trobava Canals.

3.—A las 9 del mati assistint Bestard es estade la Rogativa en la iglesia de Montesion: ha cantat la Musica y el Dr Mulet lo ofici del Sagrament, y tot segons rubrica.

7.—Este mati en la Cathedral es estada la rogativa per el bon part de la Princesa.

10.—A las 9 del mati de este dia 10 es estade la entrada del Marques de Sollerich, no la he vista, pero he oit tirs dels bastions.

A la nit se es partit el correu, y en ell el Sor Regent Gregensan: he escrit a Clare, a D.ª Catharina y a Montaigne.

12.—He enviat a Sor Maria Ignacia 4 pesetas en plate per la festa que ha de fer el convent de gracias per el susto del llamp.

Esté dia han posat la jacera de la entrade de las cases de lloguer: y he donat als Mestras un flasquet resolis y una botella de malvasia.

A la tarde som anat al estudi del Dr Ferragut; y alli es vingut Bas Notari y havem firmat la cabrevacio de los bens que posehia D.ⁿ Bernat Berard.

A mitx dia son vingudes a veurer la obra la jutgesa y se filla.

14.—Este dia Diumenje es estat el matí el Pontifical en accio de gracias del part de la Princesa; y a la tarde Tedeum, en que el Bisbe ha assistit. Han comensat los tres dias de luminarias.

ANTONI PONS.

(Continuarà)